

6

Verbbøying

6.1 Verbbøyingsskategorier

Enhver fullstendig setning inneholder et verbal, og vi sier derfor at verbalet utgjør kjernen i setninga. Verbalet i setninga kan ta ei eller flere utfyllinger, og det bestemmer også hvilken form utfyllinga har.

Verbet har mange bøyingsskategorier. Et overordna skille går mellom FINITTE og INFINITTE verbformer, som hver har sine bøyingsskategorier.

◆ FINITTE VERBFORMER er verbformer som aleine kan fungere som verbal i ei setning. De er alltid bøyd i PERSON og TID, som for eksempel i første person flertall presens (1, 2) eller første person entall presens (3). Når verbformene er knytta til et subjekt, eller når det er mulig å legge til et subjekt, så kaller vi dem for AKTIVE VERBFORMER, og de danner da kjernen i AKTIVE SETNINGER. Når de ikke er knytta til noe subjekt og det heller ikke er mulig å legge til et subjekt, så har vi med PASSIVE VERBFORMER å gjøre, og setningene kaller vi tilsvarende for PASSIVE SETNINGER (4, 5). Eksempler er:

1. Met *lähdemä* Alattihoon.
'Vi drar til Alta.'
2. Met *syömä* ruokkaa.
'Vi spiser mat.'
3. Mie *lähden* huomena Alattihoon.
'Jeg drar til Alta i morgen.'
4. Alattion kirkkeekoulussa *opetethiin* varhemin suomen kieltä.
'På Høgskolen i Alta blei det tidligere undervist i finsk.'
5. Sitte sitä *heitethiin* opettamasta.
'Så slutta man å undervise i det.'

Som i norsk er det to TIDSFORMER (TEMPUS) i kvensk: PRESENS og PRETERITUM. I tillegg kan vi lage to SAMMENSATTE TIDSFORMER: PRESENS PERFEKTUM og PRETERITUM PERFEKTUM. Disse tidsformene brukes i stor grad som på norsk. I likhet med norsk har heller ikke kvensk egne former for framtid (futurum). I stedet bruker man presensformer, jamfør setningene ovafor, som står i presens (1–3) og preteritum (4, 5).

Kvenske verb bøyes også i MODUS, det vil si at de enten står i INDIKATIV, KONDISJONALIS eller IMPERATIV. Vi bruker indikativ (6) når verbet skildrer et nøytralt saksforhold, kondisjonalis (7) når det er knytta visse forbehold eller betingelser til utsagnet, og imperativ (8) i setninger som befaler eller oppfordrer noen til å gjøre noe.

6. Met *istuma* tässä lomassa.

‘Vi sitter på dette rommet.’

7. Met *istuisimma* tässä lomassa, jos halluisimma.

‘Vi skulle sitte på dette rommet viss vi ville det.’

8. *Istukkaa* tässä lomassa!

‘Sitt [til flere] på dette rommet.’

◆ INFINITTE VERBFORMER kan ikke opptre i vanlige setninger uten finite verbformer. For eksempel:

9. Mie hää(đ)yn *lähtee(t) ~ lähteä(t) ~ lähtiä* kothiin.

‘Jeg må dra heim.’

10. Mie olen *lähteny(t)* kothiin.

‘Jeg er dratt heim.’

11. Nilla kuului käynheen Kööpenhaminassa.

‘Nils skal ha dratt til København.’

Infinite verbformer er infinitiv som for eksempel *lähtee(t) ~ lähteä(t) ~ lähtiä* (‘dra av gårde’) i setning (9) og partisipp som for eksempel *lähteny(t)* (av *lähtee(t) ~ lähteä(t) ~ lähtiä* (‘dra av gårde’) i setning (10) og *käynheen* (av *käydä* ‘dra en tur’) i setning (11). Det fins flere typer infinitiv og partisipp, og vi skal se nærmere på dem i avsnitt 6.8. Vi minner allerede nå om at den såkalte 1. infinitiven er den verbforma som er oppført som oppslagsform i ordbøker og ordlister.

6.2 Verbbøyingstyper

I likhet med nomena kan vi også dele verba inn i grupper basert på hva slags stammer de har, og hvordan bøyingsuffixa festes til disse stammene. Med STAMME meiner vi her den delen av ordet som bøyingsuffix legges til (se avsnitt 2.3.3). Eller for å si det på en annen måte: Vi finner stammen ved å ta bort alle bøyingsuffixa, men ikke avleiingsuffixa. Vi skiller her mellom fire hovedbøyingstyper med utgangspunkt i hva slags stamme verba har:

- ◆ Verbstammen består av bare én stavelse: bøyingstype 1, ENSTAVA VERB.
- ◆ Verbstammen har bare vokalstamme, men den har flere enn én stavelse: bøyingstype 2, ENSTAMMA VERB.
- ◆ Verbet har i tillegg til vokalstammen også konsonantstamme: bøyingstype 3, VERB med KONSONANTSTAMME.
- ◆ Verb som ikke har konsonantstamme, men som har to vokalstammer, det vil si kort og lang vokalstamme: bøyingstype 4, VERB med to VOKALSTAMMER.

Type 3 og 4 deler vi videre inn i undergrupper etter hvilke avleiingsuffixa de har. Her er det viktig å være klar over at lydendringer i stammen som skyldes stadietveksling, ikke har noen innvirkning på hvilken bøyingstype et verb hører til. Nedafor skal vi ta for oss de ulike verbbøyingstypene, som vi her for enkelthets skyld kaller for VERBTYPER. Ei sammenfattende oversikt over de ulike verbtypene med undertyper er satt opp i tabell 6.1 heilt til slutt i denne gjennomgangen.

6.2.1 Verbtype 1: enstava verb

ENSTAVA VERB (verbtype 1) er verb med bare én stamme (vokalstamme), som består av bare én stavelse, og som danner 1. infinitiv med suffikset *-đA* eller *-hA* ~ *-A*. Eksempler på slike verb er (1. inf. : 1. sg. pres.) *saal/đā* ~ *saal/ha* ('få') : *saal/n*, *juo/đā* ~ *juu/a* ('drikke') : *juo/n*, *syö/đä* ~ *syy/ä* ('spise') : *syö/n*.

Forma på suffikset i 1. infinitiv varierer mellom de ulike varietetene: I Porsanger brukes alltid *-đA*, mens de andre varietetene kan ha *-hA* eller *-A*.

Til denne gruppa regner vi her også verbet *käy/đä* ~ *käy/ä* ('dra en tur'), som rett nok har blanda bøyning: I bekræftende form aktiv preteritum og kondisjonalis bruker vi tostavellesstammen *käve-*, og verbet bøyes da etter mønster av verbtype 2. Verbet bøyes altså slik: *käy/đä* ~ *käy/ä* : *käy/n* : *käv/i/n* : *käy/ny(t)*. I de ulike varietetene finner vi også denne bøyinga: *käy/đä* ~ *käy/ä* : *käve/n* : *käv/i/n* : *käy/ny*.

6.2.2 Verbtype 2: enstamma verb

ENSTAMMA VERB (verbtype 2) er to- eller flerstava verb som bare har vokalstamme. Stammevokalen er en enkelt vokal. Stammen kan gjennomgå stadiesveksling, og stammekonsonanten eller konsonantkombinasjonen kan derfor skifte under bøyninga.

Til gruppa av enstamma verb hører alle verb som i 1. infinitiv slutter på $V_1/V_2(t)$, det vil si to vokaler og valgfri t (se avsnitt 3.2.2 om ordfinal t). I Porsanger og Nordreisa er suffiksvokalen i 1. infinitiv (V_2) utjamna med stammevokalen (V_1), det vil si at vi får én lang vokal (VVt). De andre varietetene bruker $-A$ som suffiksvokal. Stammevokalen (V_1) kan være e , i , A (= a eller $ä$), U (= u eller y) eller o . Av verba som opprinnelig hører til denne gruppa (verbtype 2a; se nedafor), er det bare tostava stammer som kan slutte på $-e$. Eksempler er: (1. inf. : 1. sg. pres.) *häytty/yt* ~ *häyty/ä(t)* ('måtte') : *häy(đ)y/n*, *lähte/et* ~ *lähtel/ä(t)* ~ *lähti/ä* ('dra av gårde') : *läh(đ)e/n*, *lukke/et* ~ *luke/a(t)* ~ *luki/a* ('lese') : *lu(j)e/n*, *tiet(t)ä/ä(t)* ('vite') : *tie(đ)ä/n* ~ *tiiä/n*, *varasta/a(t)* ('stjele') : *varasta/n*, *loukkaanttu/ut* ~ *loukkaantu/a(t)* ('bli såra, bli skada') : *loukkaanu/n*.

Spesielt i varietetene i Nord-Troms er det en tendens til at verb av type 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 og 4.3 (se nedafor) går over til å bli bøyde etter mønster av verbtype 2. Vi grupperer dem her i undergruppe 2b (til forskjell fra de opprinnelige verba av type 2, som vi kaller for verbtype 2a). Velger man å skrive på en skriftspråksvariant basert på varietetene i Nord-Troms, så kan man altså bruke verb-bøyingsformer etter type 2b. Vi kaller slike verb her for OVERGANGSVERB, og stammene deres tilsvarende for OVERGANGSSTAMMER. Disse stammene består alle av flere – det vil si flere enn to – stavelser, og de slutter på e . Dette er en ny verbtype: Etter den opprinnelige inndelinga er alle e -stammeverb bare tostava (se ovafor). Legg også merke til at to undergrupper av denne nye verbtypen, nemlig verb av typen *valitte/a(t)* ('velge') og verb av typen *piikaroitte/a(t)* ('spikre'), unngår stadiesveksling, på samme måte som verb med to vokalstammer (se type 4 nedafor). Vi får da følgende bøyingsformer av overgangsverb (1. inf. : 1. sg. pres. : perf. pts.): *muistele/a(t)* ('fortelle') : *muistele/n* : *muistele/nnu*, *ajattete/a(t)* ('tenke') : *ajattete/n* : *ajattete/nu(t)*, *aukaste/a(t)* ('åpne') : *aukase/n* : *aukase/nnu(t)*, *halkase/a(t)* ('kløyve') : *halkase/n* : *halkase/nnu(t)*, *tärise/ä(t)* ('dirre') : *tärise/n* : *tärise/ny(t)*, *valitte/a(t)* ('velge') : *valitte/n* : *valitte/nnu(t)*, *havatte/a(t)* ('merke') : *havatte/n* : *havatte/nnu(t)*, *piikaroitte/a(t)* ('spikre') : *piikaroitte/n* : *piikaroitte/nu(t)*, *haravoitte/a(t)* ('rake') : *haravoitte/n* :

haravoitte/nu(t), *likene/ä(t)* ('nærme seg') : *likene/n* : *likene/nny(t)*, *vanhene/a(t)* ('bli eldre') : *vanhene/n* : *vanhene/nnu(t)*.

Dersom en ikke ønsker å bøye disse verba etter dette nye systemet, så kan en bare se bort fra verbtype 2b.

6.2.3 Verbtipe 3: verb med konsonantstamme

VERB med KONSONANTSTAMME (verbtype 3) har både vokalstamme og konsonantstamme. Konsonantstammen er brukt i 1. infinitiv, og den slutter alltid på *l*, *n*, *r* eller *s*. Vokalstammen slutter alltid på *e*. Verbtipe 3 har disse tre undergruppene:

◆ Til verbtype 3.1 hører mange tostava verb med vokalstamme på *e*. Konsonantstammen slutter på enkelt *l*, *n*, *r* eller *s*. I tillegg regner vi hit de to verba *näh/ďä* ~ *näh/hä* ('se') og *teh/ďä* ~ *teh/hä* ('gjøre'), som har konsonantstamme på *h*. Når konsonantstammen slutter på *s*, så kan vokalstammen i tilsvarende posisjon ha konsonantsambandet *ks*. For eksempel: (1. inf. : 3. sg. pres. : 1. sg. pres.) *tul/la* ('komme') : *tulle/e* : *tule/n*, *men/nä* ('gå') : *menne/e* : *mene/n*, *juos/ta* ('springe') : *juokse/e* : *juokse/n*, *näh/ďä* ~ *näh/hä* ('se') : *näkke/e* : *nä(j)e/n*, *ol/la* ('være') : *oon* (sic!) : *ole/n*.

◆ Vokalstammen i verb av verbtype 3.2 slutter på *ele* ~ *ile*, og konsonantstammen slutter tilsvarende på *el* ~ *il*, som for eksempel i (1. inf. : 3. sg. pres. : 1. sg. pres.) *muistel/a* ('fortelle') : *muistele/e* : *muistele/n*, *kävell/ä* ('spasere, gå') : *kävele/e* : *kävele/n*, *ajatel/la* ('tenke') : *ajattelle/e* : *ajattelle/n*, *rukkoil/a* ('bønnfalle, be') : *rukkoile/e* : *rukkoile/n*.

◆ Verb av verbtype 3.3 har vokalstamme som slutter på *A(i)se* eller *ise*, og konsonantstamme som slutter på *A(i)s* eller *is*, som for eksempel i (1. inf. : 3. sg. pres. : 1. sg. pres.) *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s(s)e/e* : *auka(i)se/n*, *täris/tä* ('dirre') : *täris(s)e/e* : *tärise/n*.

Dersom vi bruker en skriftspråksvariant med såkalte overgangsverb, så bøyer vi verba som her er oppført under verbtype 3.2 og 3.3., etter mønster av enstamma verb (se verbtype 2b ovafor).

6.2.4 Verbtipe 4: verb med to vokalstammer

Verbtipe 4 består av verb med to forskjellige vokalstammer, kort og lang vokalstamme. 1. infinitiv av slike verb slutter nesten alltid på *V/tA*, men det fins også

en del verb som slutter på *Oi/tA*. Vi kan dele denne verbtypen inn i fire undergrupper:

◆ I verbtype 4.1, såkalte *itte*-verb, slutter den korte vokalstammen på enten *Ki* eller *KA(i)*, mens den lange vokalstammen slutter på *Kitte* eller *KA(i)tte* (*K* står her for hvilken som helst konsonant). For eksempel (1. inf. : 1. sg. pres. : perf. pts.) *vali/ta* ('velge') : *valitte/n* : *vali/nu(t)*, *tarvi/ta* ('trenge') : *tarvutte/n* : *tarvi/nu(t)*, *hava(i)/ta* ('merke') : *hava(i)tte/n* : *hava(i)/nu(t)*. Vi ser her at den lange vokalstammen er unntatt fra gradveksling.

◆ I verb av verbtype 4.2, såkalte *Oitte*-verb, slutter den korte vokalstammen på diftongen *Oi*, og den lange vokalstammen slutter på *Oitte*. Disse verba danner 1. infinitiv med suffikset *tA*. På samme måte som verbtype 4.1 mangler også denne gruppa gradveksling i den lange vokalstammen. Eksempler er (1. inf. : 1. sg. pres. : perf. pts.) *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitte/n* : *piikaroi/nu*, *haravoi/ta* ('rake') : *haravoitte/n* : *haravoi/nu(t)*. I de ulike varietetene fins det også 1. infinitivsformer på *-đA* ~ *-A*, altså *piikaroi/(đ)a*, *haravoi/(đ)a*.

◆ I verbtype 4.3 finner vi *ne*-verb der den korte vokalstammen vanligvis slutter på *e*, til dels også på andre vokaler. Den lange vokalstammen slutter på *ne*. For eksempel (1. inf. : 1. sg. pres. : perf. pts.) *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *likene/n* : *li(j)e/ny(t)*, *para/ta* ('bli bra') : *parane/n* : *para/nu(t)*.

◆ Verba i verbtype 4.4 kaller vi for KONTRAKTE VERB. De har alltid suffikset *-tA* i 1. infinitiv, og stammen veksler mellom V_1 (kort vokalstamme) og V_1V_1 ~ V_1A (lang vokalstamme). Eksempler er (1. inf. : 3. sg. pres. : 1. sg. pres. : perf. pts.): *halu/ta* ('ha lyst til') : *halluu* ~ *halua/a* : *halluu/n* ~ *halua/n* : *halu/nu(t)*, *pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pölk(k)ää* : *pölk(k)ää/n* : *pöl(j)ä/ny(t)*, *studeera/ta* ('studere') : *studeeraa* : *studeeraa/n* : *studeera/nnu(t)*.

Av disse verba er det i *ne*-verba og i de kontrakte verba at kjernekonsonanten gjennomgår stadieveksling: Den korte vokalstammen er på lågere stadium, mens den lange vokalstammen er på høyere stadium. Alle nye lånord fra norsk eller andre internasjonale språk havner i gruppa med kontrakte verb.

Dersom vi bruker varianten med overgangsverb, så bøyer vi verba som ovafor er oppført under verbtype 4.1, 4.2 og 4.3, etter mønster av enstamma verb (se verbtype 2b ovafor).

Tabell 6.1 gir ei samla framstilling av de ulike verbtypene i kvensk.

Tabell 6.1 Verbtyper

Verbtype	Eksempler (1. inf. : 1. sg. pres. : perf. pts.)
1 Enstava verb	saa/d̄a ~ saa/ha : saa/n : saa/nu(t) syö/d̄ä ~ syy/ä : syö/n : syö/ny(t) vie/d̄ä ~ vii/ä : vie/n : vie/ny(t)
2 Enstamma verb som er to- eller flerstava	
2a Opprinnelige enstamma verb	ant(t)a/a(t) : anna/n : anta/nu(t) lukke/et ~ luke/a(t) ~ luki/a : lu(j)e/n : luke/ nu(t) varasta/a(t) : varasta/n : varasta/nnu(t)
2b Overgangsverb (= verb som har gått over fra tostamma verb til enstamma verb)	muistele/a(t) : muistele/n : muistele/nnu(t) aukase/a(t) : aukase/n : aukase/nnu(t) tärise/ä(t) : tärise/n : tärise/nyy(t) valitte/a(t) : valitte/n : valitte/nnu(t) piikaroitte/a(t) : piikaroitte/n : piikaroitte/ nu(t) likene/ät : likene/n : likene/nyy(t)
3 Verb med konsonantstamme	
3.1 Tostava verb	tul/la : tule/n : tul/lu(t) men/nä : mene/n : men/ny(t) pes/tä : pese/n : pes/sy(t) sur/ra : sure/n : sur/ru(t) näh/d̄ä ~ näh/hä : nä(j)e/n : näh/ny(t) teh/d̄ä ~ teh/hä : tehe/n : teh/ny(t)
3.2 Flerstava <i>le</i> -verb	muistel/a : muistele/n : muistel/u(t) kylästel/lä : kylästele/n : kylästel/ly(t)
3.3 Flerstava <i>A(l)se</i> -verb og <i>ise</i> -verb	auka(i)s/ta : auka(i)se/n : auka(i)s/su(t) täris/tä : tärise/n : täris/sy(t)
4 Verb med to vokalstammer	
4.1 <i>Itte</i> -verb	vali/ta : valitte/n : vali/nu(t) havai/ta : havaitte/n : havai/nu(t)
4.2 <i>Oitte</i> -verb	piikaroi/ta : piikaroitte/n : piikaroi/nu(t)
4.3 <i>ne</i> -verb	li(j)e/tä : likene/n : li(j)e/ny(t)
4.4 Kontrakte verb	hih(d̄)a/ta : hihtaa/n : hih(d̄)a/nu(t) kasu/ta : kassuu/n ~ kasua/n : kasu/nu(t)

6.2.5 Tostamma verb og passivstamme

Både verbtype 3 og 4 kan vi kalle for TOSTAMMA VERB ettersom de har to ulike stammer. Den ene stammen er kort og den andre lang.

I type 3 er det konsonantstammen som er den korte verbstammen. I type 4 er den korte stammen den vokalstammen som har en stavelse mindre enn den

lange vokalstammen (verbtyper 4.1, 4.2, 4.3), eller den som slutter på kortere vokal enn den lange vokalstammen (verbtype 4.4 i Porsanger- og Nordreisa-varietetene; verb med A i kort stamme også i andre varieteter).

Den korte stammen er i bruk i følgende bøyingsformer:

- ◆ 1. infinitiv
- ◆ aktiv form av perfektum partisipp
- ◆ imperativ andre person flertall og imperativ tredje person entall og flertall
- ◆ alle passivformer, og også tredje persons flertallsformer som er identiske med passivformer

I de øvrige bøyingsformene bruker vi alltid den lange verbstammen. Men dersom vi velger varianten med overgangsverb (verbtype 2b), så er den korte stammen bare i bruk i verbtype 3 og i kontrakte verb (verbtype 4.4).

I passiv og i de formene for tredje person flertall som er identiske med tilsvarende passivformer, bruker vi den samme stammen i alle bøyingsformene. Vi kaller denne stammen for **PASSIVSTAMME**. I tostamma verb bruker vi alltid den korte stammen som passivstamme. I verbtype 2 er passivstammen på lågeste stadium, og dersom vokalstammen slutter på A, så blir denne erstatta med *e* i passivstammen. Eksempler er (1. inf. : pass. pres.):

Verbtype 1:

syö/ďä ~ syy/ä ('spise') : *syö/(ď)hään*,

Verbtype 2a:

ant(t)a/a(t) ('gi') : *anne/thaan, jakka/a(t)* ('dele') : *ja(j)e/thaan*,

Verbtype 2b:

muistele/at ('fortelle') : *muistele/thaan, piikaroitte/at* ('spikre') : *piikaroitte/thaan*,

Verbtype 3:

tul/la ('komme') : *tul/haan, pes/tä* ('vaske') : *pes/thään, muistel/a(t)* ('fortelle') : *muistel/haan, auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/thaan*,

Verbtype 4:

vali/ta ('velge') : *vali/thaan, piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/thaan, para/ta* ('bli bra') : *para/thaan, kasu/ta* ('vokse') : *kasu/thaan*.

6.3 Personbøying

De finitte verbformene i kvensk har PERSONBØYING. Vi skiller mellom seks personer, tre i entall (singularis) og tre i flertall (pluralis). Med PERSONSUFFIKSA markerer vi hvem som er subjekt for verbalhandlinga, om det er taleren eller talerne sjøl (= første person), den eller de som blir talt til eller med (= andre person), eller noen eller noe som ikke er med i samtalen (= tredje person). Til sammen blir det disse personene: FØRSTE PERSON ENTALL (1. sg.), ANDRE PERSON ENTALL (2. sg.), TREDJE PERSON ENTALL (3. sg.) og FØRSTE PERSON FLERTALL (1. pl.), ANDRE PERSON FLERTALL (2. pl.), TREDJE PERSON FLERTALL (3. pl.).

I kvensk bruker vi stort sett de samme personsuffiksa i alle tids- og modusformene med unntak av imperativ, som opererer med andre personsuffiks enn indikativ og kondisjonalis. Imperativsformene skal vi komme tilbake til i avsnitt 6.6.

6.3.1 Første og andre person entall og flertall

Personsuffiksa i første og andre person entall og flertall er de samme i alle bøyingsformene av indikativ og kondisjonalis, og det er heller ikke noen variasjon mellom de ulike varietetene når det gjelder disse suffiksa. Her er noen eksempler på hvordan disse suffiksa er brukt i de ulike verbtypene:

Første person entall: *-n*. For eksempel (1. inf. : 1. sg. ind. pres. : 1. sg. ind. pret.) (verbtype 1) *saa/ḏa ~ saa/ha* ('få') : *saa/n : sa/i/n, juo/ḏa ~ juu/a* ('drikke') : *juo/n : jo/i/n*, (verbtype 2) *ant(t)aa(t)* ('gi') : *anna/n : anno/i/n, lukke/et ~ luke/a(t) ~ luki/a* ('lese') : *lu(j)e/n : lu(j)/i/n, varasta/a(t)* ('stjele') : *varasta/n : varast/i/n*, (verbtype 3) *ol/la* ('være') : *ole/n : ol/i/n, men/nä* ('gå') : *mene/n : men/i/n, ajatel/la* ('tenke') : *ajattele/n : ajattel/i/n*, (verbtype 4) *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/te/n : piikaroi/te/i/n, hih(ḏ)/ta* ('gå på ski') : *hihtaa/n : hihta/si/n*.

Andre person entall: *-t*. For eksempel (1. inf. : 2. sg. ind. pres. : 2. sg. ind. pret.) (verbtype 1) *saa/ḏa ~ saa/ha* ('få') : *saa/t : sa/i/t, juo/ḏa ~ juu/a* ('drikke') : *juo/t : jo/i/t*, (verbtype 2) *ant(t)aa(t)* ('gi') : *anna/t : anno/i/t, lukke/et ~ luke/a(t) ~ luki/a* ('lese') : *lu(j)e/t : lu(j)/i/t, varasta/a(t)* ('stjele') : *varasta/t : varast/i/t*, (verbtype 3) *ol/la* ('være') : *ole/t : ol/i/t, men/nä* ('gå') : *mene/t : men/i/t, ajatel/la* ('tenke') : *ajattele/t : ajattel/i/t*, (verbtype 4) *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/te/t : piikaroi/te/i/t, hih(ḏ)/ta* ('gå på ski') : *hihtaa/t : hihta/si/t*.

Første person flertall: *-(m)MA*. For eksempel (1. inf. : 1. pl. ind. pres. : 1. pl. ind. pret.) (verbtype 1) *saa/ḏa ~ saa/ha* ('få') : *saa/ma : sa/i/ma, juo/ḏa ~ juu/a*

(‘drikke’) : *juo/ma* : *jo/i/ma*, (verbtype 2) *ant(t)aa(t)* (‘gi’) : *anna/ma* : *anno/i/ma*, *lukke/et* ~ *luke/a(t)* ~ *luki/a* (‘lese’) : *lu(j)e/ma* : *lu(j)/i/ma*, *varasta/a(t)* (‘stjele’) : *varasta/mma* : *varast/i/mma*, (verbtype 3) *ol/la* (‘være’) : *ole/ma* : *ol/i/ma*, *men/nä* (‘gå’) : *mene/mä* : *men/i/mä*, *ajatel/la* (‘tenke’) : *ajattele/ma* : *ajattell/i/ma*, (verbtype 4) *piikaroi/ta* (‘spikre’) : *piikaroitte/ma* : *piikaroiitt/i/ma*, *hih(đ)/ta* (‘gå på ski’) : *hihtaa/ma* : *hihta/si/mma*. Valget mellom kort og lang *m* i suffikset er styrt av lengderegele for stemte konsonanter (se avsnitt 3.1.2).

Andre person flertall: *-ttA*. For eksempel (1. inf. : 2. pl. ind. pres. : 2. pl. ind. pret.) (verbtype 1) *saa/đa* ~ *saa/ha* (‘få’) : *saa/tta* : *sal/i/tta*, *juo/đa* ~ *juu/a* (‘drikke’) : *juo/tta* : *jo/i/tta*, (verbtype 2) *ant(t)aa(t)* (‘gi’) : *anna/tta* : *anno/i/tta*, *lukke/et* ~ *luke/a(t)* ~ *luki/a* (‘lese’) : *lu(j)e/tta* : *lu(j)/i/tta*, *varasta/a(t)* (‘stjele’) : *varasta/tta* : *varast/i/tta*, (verbtype 3) *ol/la* (‘være’) : *ole/tta* : *ol/i/tta*, *men/nä* (‘gå’) : *mene/ttä* : *men/i/ttä*, *ajatel/la* (‘tenke’) : *ajattele/tta* : *ajattell/i/tta*, (verbtype 4) *piikaroi/ta* (‘spikre’) : *piikaroitte/tta* : *piikaroiitt/i/tta*, *hih(đ)/ta* (‘gå på ski’) : *hihtaa/tta* : *hihta/si/tta*.

I tabell 6.2 får vi en oversikt over personsuffiksa i første og andre person entall og flertall.

Tabell 6.2 Personsuffiks i første og andre person entall og flertall

1. infinitiv	1. sg.: <i>-n</i>	2. sg.: <i>-t</i>	1. pl.: <i>-(m)mA</i>	2. pl.: <i>-ttA</i>
<i>saa/đa</i> ~ <i>saa/ha</i>	<i>saa/n</i>	<i>saa/t</i>	<i>saa/ma</i>	<i>saa/tta</i>
<i>an(t)ta/a(t)</i>	<i>anna/n</i>	<i>anna/t</i>	<i>anna/ma</i>	<i>anna/tta</i>
<i>lukke/et</i> ~ <i>luke/a(t)</i> ~ <i>luki/a</i>	<i>lu(j)e/n</i>	<i>lu(j)e/t</i>	<i>lu(j)e/ma</i>	<i>lu(j)e/tta</i>
<i>varasta/a(t)</i>	<i>varasta/n</i>	<i>varasta/t</i>	<i>varasta/mma</i>	<i>varasta/tta</i>
<i>ol/la</i>	<i>ole/n</i>	<i>ole/t</i>	<i>ole/ma</i>	<i>ole/tta</i>
<i>men/nä</i>	<i>mene/n</i>	<i>mene/t</i>	<i>mene/mä</i>	<i>mene/ttä</i>
<i>muistel/a</i>	<i>muistele/n</i>	<i>muistele/t</i>	<i>muistele/mma</i>	<i>muistele/tta</i>
<i>auka(i)s/ta</i>	<i>auka(i)se/n</i>	<i>auka(i)se/t</i>	<i>auka(i)se/mma</i>	<i>auka(i)se/tta</i>
<i>kyyti/tä</i>	<i>kyytitte/n</i>	<i>kyytitte/t</i>	<i>kyytitte/mmä</i>	<i>kyytitte/ttä</i>
<i>piikaroi/ta</i>	<i>piikaroitte/n</i>	<i>piikaroitte/t</i>	<i>piikaroitte/ma</i>	<i>piikaroitte/tta</i>
<i>li(j)e/tä</i>	<i>likene/n</i>	<i>likene/t</i>	<i>likene/mmä</i>	<i>likene/ttä</i>
<i>maa/ta</i>	<i>makkaa/n</i>	<i>makkaa/t</i>	<i>makkaa/ma</i>	<i>makkaa/tta</i>
<i>keri/tä</i>	<i>kerkkii/n</i> ~ <i>kerkiä/n</i>	<i>kerkkii/t</i> ~ <i>kerkiä/t</i>	<i>kerkkii/mä</i> ~ <i>kerkiä/mmä</i>	<i>kerkkii/ttä</i> ~ <i>kerkiä/ttä</i>

6.3.2 Tredje person entall

Det fins flere suffiks som markerer tredje person entall. I indikativ preteritum og i kondisjonalis presens er tredje person entall alltid uten suffiks. Derimot varierer bøyingsforma i indikativ presens. Vi skal se nærmere på hvordan tredje person entall ter seg her i de ulike verbtypene.

- ◆ I verbtype 1 er suffikset i tredje person entall indikativ presens alltid *-pi*. For eksempel (1. inf. : 3. sg. ind. pres. : 3. sg. ind. pret.) *saa/ḏa ~ saa/ha* ('få') : *saa/pi : sa/i, juo/ḏa ~ juu/a* ('drikke') : *juo/pi : jo/i*.
- ◆ I verbtype 2, 3, 4.1, 4.2 og 4.3 bruker vi *-V* som suffiks i tredje person entall indikativ presens, det vil si at stammevokalen blir forlenga. For eksempel (1. inf. : 3. sg. ind. pres. : 3. sg. ind. pret.) (verbtype 2) *an(t)ta/a(t)* ('gi') : *an(t)ta/a : anto/i, lukke/et ~ luke/at ~ luki/a* ('lese') : *lukke/e : luk/i, varasta/a(t)* ('stjele') : *varasta/a : varast/i*, (verbtype 3) *men/nä* ('gå') : *menne/e : men/i, ajattel/la* ('tenke') : *ajattelle/e : ajattell/i, auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s(s)e/e : auka(i)s/i*, (verbtype 4.1) *kyyti/tä* ('følge etter') : *kyytitte/e : kyytitt/i*, (verbtype 4.2) *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitte/e : piikaroitt/i*, (verbtype 4.3) *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *likene/e : liken/i*.
- ◆ I varietetene i Porsanger og Nordreisa, der vi har vokalutjamning ($V_1A > V_1V_1$), er kontrakte verb (type 4.4) uten suffiks i tredje person entall. Denne forma er her identisk med den lange vokalstammen. I de andre varietetene blir tredje person entall markert gjennom vokalforlenging i de tilfella der den lange vokalstammen slutter på to ulike vokaler. Eksempler er (1. inf. : 1. sg. ind. pres. : 3. sg. ind. pres. : 3. sg. ind. pret.) *hih(ḏ)a/ta* ('gå på ski') : *hihtaa/n : hihtaa : hihta/s, maa/ta* ('ligge') : *makkaa/n : makkaa : maka/s, halu/ta* ('ha lyst til') : *halluu/n ~ halua/n : halluu ~ halua/a : halu/s, kerit/tä* ('rekke, nå') : *kerkkii/n ~ kerkiä/n : kerkkii ~ kerkiä/ä : kerki/s*.

Verbet *olla* ('være') bøyes etter mønster av type 3, men legg merke til at det har den noe spesielle forma *oon* i tredje person entall og flertall av indikativ presens.

Tabell 6.3 gir en oversikt over bøyingssuffiksa i tredje person entall.

6.3.3 Tredje person flertall og passiv

Personbøyinga i tredje person flertall og i passiv varierer litt, både mellom de ulike verbtypene, bøyingskategoriene og varietetene.

Tabell 6.3 Personsuffiks i tredje person entall

1. infinitiv	Tredje person entall indikativ presens: <i>-pi, -v, -Ø</i>	Tredje person entall indikativ preteritum: ingen personsuffiks
Verbtype 1:		
saa/da ~ saa/ha	saa/pi	sa/i
juo/da ~ juu/a	juo/pi	jo/i
Verbtype 2:		
an(t)ta/a(t)	an(t)ta/a	anto/i
lukke/et ~ luke/a(t) ~ luki/a	lukke/e	luk/i
varasta/a(t)	varasta/a	varast/i
Verbtype 3:		
ol/la	oon (sic!)	ol/i
men/nä	menne/e	men/i
muistel/a	muistele/e	muistel/i
auka(i)s/ta	auka(i)s(s)e/e	auka(i)s/i
Verbtype 4:		
kyyti/tä	kyytitte/e	kyytti/i
piikaroi/ta	piikaroitte/e	piikaroitt/i
li(j)e/tä	likene/e	liken/i
maa/ta	makkaa	maka/s
keri/tä	kerkkii ~ kerkiä/ä	kerki/s

Særlig i Porsanger, og til dels i Nordreisa, er det vanlig at formene i tredje person flertall både i presens og preteritum er identiske med passivformene. I presens gjelder dette særlig verb med konsonantstamme. I de andre varietetene er det vanlig å bruke suffikset *-vA(t)* i alle verbtypene i tredje person flertall presens. Vi kaller denne forma også for **EGENTLIG TREDJE PERSON FLERTALL**. Sluttkonsonanten *t* er valgfri. Bøyingsforma på *-vA(t)* er identisk med forma i presens partisipp (se avsnitt 6.4.1.1 om bekreftende presens, og avsnitt 6.8.2 om presens partisipp).

Personsuffikset i presens passiv, som i Porsanger også er brukt i tredje person flertall, varierer etter hvilken verbtype det er festa til:

- ◆ I verbtype 1 bruker Porsanger alltid passivsuffikset *-dhAAn* i presens, mens de andre varietetene bruker *-hAAn*. For eksempel (1. inf. : pass. pres.) *saa/dā ~ saa/ha* ('få') : *saa/dhaan : saa/haan*, *vie/dā ~ vii/ä* ('bringe, ta med') : *vie/dhään : vie/hään*, *syö/dā ~ syy/ä* ('spise') : *syö/dhään ~ syö/hään*, *käy/dā ~ käy/ä* ('dra en tur') : *käy/dhään ~ käy/hään*.
- ◆ I verbtype 2 bruker alle varietetene passivsuffikset *-thAAn* i presens. For eksempel (1. inf. : pass. pres.) *ant(t)a/a(t)* ('gi') : *anne/thaan*, *lukke/et ~ lukea(t) ~ lukia* ('lese') : *lu(j)e/thaan*, *siirt(t)yyt ~ siirtyä(t)* ('flytte') : *siiry/thään*.
- ◆ I verb av type 3 fester vi passivsuffikset til konsonantstammen. Når stammen slutter på s, bruker vi passivsuffikset *-thAAn*, ellers suffikset *-hAAn*. Slik er det i alle varietetene. For eksempel (1. inf. : pass. pres.) *kuul/a* ('høre') : *kuul/haan*, *tul/la* ('komme') : *tul/haan*, *men/nä* ('gå') : *men/hään*, *pes/tä* ('vaske') : *pes/thään*, *muistel/a* ('fortelle') : *muistel/haan*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/thaan*. Verbet *olla* ('være') har forma *ol/haan* i passiv presens. (I aktiv tredje person flertall har *olla* alltid forma *oon*.)
- ◆ Verdtype 4 danner passiv presens med suffikset *-thAAn* i alle varietetene. For eksempel (1. inf. : pass. pres.) *halli/ta* ('styre') : *halli/thaan*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/thaan*, *pa(j)e/ta* ('rømme') : *pa(j)e/thaan*.

Overgangsverb (type 2b) danner passiv presens på samme måte som andre type 2-verb, det vil si med hjelp av suffikset *-thaan*.

I preteritum er det vanlig å bruke bøyingsformer i tredje person flertall som er identiske med passivformer, ikke bare i Porsanger og Nordreisa, men i alle varietetene. Passivsuffikset er i utgangspunktet satt sammen av to ulike suffiks, passivsuffikset *-(t)tA* og det egentlige personsuffikset *-hVn*. Preteritumssuffikset og modussuffiksa som er plassert mellom disse to suffiksa, har smelta i hop med dem. Resultatet er at vi i preteritum bruker suffikset *-thiin* i alle verbtyper (se avsnitt 6.4.2), og i passiv imperativ bruker vi suffikset *-(t)tAkhoo* (se avsnitt 6.6.5). I kondisjonalis har det egentlige personsuffikset falt bort, og resultatet er suffikset *-(t)tAis* (se avsnitt 6.5.1.1).

Men i preteritum tredje person flertall er det også mulig å bruke det eldre personsuffikset *-t*. I så fall får vi identiske former i tredje person flertall og andre person entall.

Tabell 6.4 oppsummerer bøyingsformene i tredje person flertall og i passiv.

Tabell 6.4 Personsuffiks i tredje person flertall og i passiv

	Indikativ presens: 3. pl. og passiv		Indikativ preteritum: 3. pl. og passiv	
1. infinitiv	3. pl. i Porsanger, passiv i alle varietetene: <i>-dhAAn, -haan, -thaan</i>	3. pl.: <i>-vA(t)</i>	3. pl. og passiv i alle varietetene: <i>-thiin</i>	3. pl., sjelden variant: <i>-t</i>
Verbtype 1:				
saa/dā - saa/ha	saa/(d)haan	saa/va(t)	saa/thiin	sa/i/t
juo/dā - juu/a	juo/dhaan - juu/haan	juo/va(t)	juo/thiin	jo/i/t
Verbtype 2:				
an(t)ta/a(t)	anne/thaan	ant(ta)a/va(t)	anne/thiin	anno/i/t
lukke/et - luke/a(t) - luki/a	lu(j)e/thaan	luk(ke)e/va(t)	lu(j)e/thiin	lu/i/t
varasta/a(t)	varaste/thaan	varast(a)a/va(t)	varaste/thiin	varast/i/t
Verbtype 3:				
ol/la	ol/haan (pass.)	oon	ol/thiin	ol/i/t
men/nā	men/hään	mene/vā(t)	men/thiin	men/i/t
muistel/a	muistel/haan	muistele/va(t)	muistel/thiin	muistel/i/t
auka(i)s/ta	auka(i)s/thaan	aukase/va(t)	auka(i)s/thiin	aukas/i/t
Verbtype 4:				
kyyti/tā	kyyti/thään	kyytite(e)/vā(t)	kyyti/thiin	kyytti/i/t
piikaroi/ta	piikaroi/thaan	piikaroitte(e)/va(t)	piikaroi/thiin	piikaroi/t/i/t
li(j)e/tā	li(j)e/thään	likene(e)/vā(t)	li(j)e/thiin	liken/i/t
maa/ta	maa/thaan	makkaa/va(t)	maa/thiin	maka/si/t
keri/tā	keri/thään	kerkkii/vät - kerkiä/vā(t)	keri/thiin	kerki/si/t

Presensformene med lang vokal foran *-vA(t)* i verbtypene 2 og 4 hører til Porsanger-varieteteten.

6.4 Indikativ

Modusforma **INDIKATIV** har ikke noe eige bøyingssuffiks, og den markeres heller ikke på noen annen måte. Vi kan si at indikativ er den **UMARKERTE FORMA** av kategorien modus. Denne nøytrale modusforma bidrar

ikke ytterligere til verbbetydninga. Eksempler på indikativsformer er lista opp i (1–4):

1. Mie *kirjo(i)tan* kirjaa.
‘Jeg skriver på ei bok.’
2. Pekka *oon pyytämässä* lohta.
‘Peder holder på å fiske laks.’
3. Missä sie *olit* eilen?
‘Hvor var du i går?’
4. Kainun kieltä *ei saanu* puhhuut ~ puhua(t) koulussa.
‘Man fikk ikke prate kvensk på skolen.’

6.4.1 Indikativ presens

Tidsforma PRESENS bruker vi når verbalhandlinga handler om nåtida eller om framtida, som i eksempla (1–2):

1. Mie *istun* ja *opettelen* kainun kieltä.
‘Jeg sitter og lærer meg kvensk.’
2. Ensi vuona mie jo *puhunki* kainun kieltä.
‘Til neste år kommer jeg allerede til å snakke kvensk.’

6.4.1.1 Bekreftende presens

I likhet med indikativ har ikke presens noe eige suffiks, men derimot bruker vi personsuffiks (se avsnitt 6.3 ovafor). Alle verbtypene bortsett fra enstava verb (type 1) og *itte-* og *Oitte-*verb (type 4.1 og 4.2) gjennomgår ei eller anna form for stadieveksling. Bøyingsformene er oppsummert i tabell 6.5 i slutten av dette avsnittet. Vi skal se nærmere på hvordan stadieveksling arter seg i de ulike verbtypene.

◆ I enstamma verb med to- eller flerstava vokalstamme (verbtype 2) gjelder følgende regel: Dersom stammen stadieveksler etter mønster II : I : o, så er bøyingsforma i tredje person entall indikativ presens alltid på det sterkeste stadiet, det vil si stadium II. Bøyingsforma i egentlig tredje person flertall, $-vA(t)$, er alltid på stadium I, bortsett fra Porsanger-varieteteten, der den er på stadium II. I de andre personene står verbet på stadium o dersom mønsteret er (II :) I : o, og på stadium I dersom mønsteret er II : I.

Eksempler på (II :) I : o-stadieveksling:

(1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *kulkke/et ~ kulke/a(t) ~ kulki/a* ('vandre, gå') : *kulk(k)e/e : kulje/n : kulje/thaan : kulk(ke)e/va(t), lukke/et ~ luke/a(t) ~ luki/a* ('lese') : *lukke/e : lu(j)e/n : lu(j)e/thaan : luk(ke)e/va(t), tuntte/et ~ tunte/a(t) ~ tunti/a* ('kjenne, føle') : *tunt(t)e/e : tunne/n : tunne/thaan : tunt(te)e/va(t), häytyt/yt ~ häyt(ty)y/ä(t)* ('mätte') : *häyt(t)y/y : häy(đ)y/n : häy(đ)y/thään : häyty/vä(t), tiet(t) ä/ä(t)* ('vite') : *tiet(t)ä/ä : tiedä/n ~ tiä(n) : tiede/thään ~ tiie/thään : tiet(tä)ä/vä(t)*.
Eksempler på II : I-stadieveksling:

(1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *suuttu/ut ~ suuttu/a(t)* ('bli sint') : *suuttu/u : suutu/n : suutul/thaan : suuttu(u)/va(t), o(đ)otta/a(t)* ('vente') : *o(đ)otta/a : o(đ)ota/n : o(đ)ote/thaan : ootta(a)/va(t), kyssy/yt ~ kysy/ä(t)* ('spørre') : *kyssy/y : kysy/n : kysy/thään : kys(sy)y/vä(t), sanno/ot ~ sano/a(t)* ('si') : *sanno/o : sanon : sano/thaan : san(no)o/va(t)*.

Som vi har understreka tidligere, så forekommer stadium o bare i ord med kjernekonsonant *k*, *t* eller *p*. Endringa i stammevokalen fra *A* til *e* er forklart i avsnitt 6.2.5.

◆ I verb med konsonantstamme (type 3) er bøyingsforma i tredje person entall indikativ presens på stadium II, på samme måte som i verbtype 2. Personsuffikset i passiv og i den identiske forma i tredje person flertall legges til konsonantstammen, det vil si den samme stammen som vi fester suffikset i 1. infinitiv til. Personsuffiksa i egentlig tredje person flertall, i første og andre person entall, og i første og andre person flertall festes til vokalstammen på stadium I. Unntaket er Porsanger, der personsuffikset *-vAt* føyes til ordforma som er lik tredje person entall. Stadium o fins ikke i verb av type 3 anna enn i de to verba *näh/đä ~ näh/hä* ('se') og *teh/đä ~ teh/hä* ('gjøre'). Eksempler:

(1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *pes/tä* ('vaske') : *pesse/e : pese/n : pes/thään : pesel/vä(t), pur/ra* ('bite') : *purre/e : pure/n : pur/haan : pure/va(t), tull/la* ('komme') : *tulle/e : tule/n : tull/haan : tule/va(t), men/nä* ('gå') : *menne/e : mene/n : men/hään : mene/vä(t), ajatel/la* ('tenke') : *ajattelle/e : ajattele/n : ajattel/haan : ajattele/va(t), auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s(s)e/e : auka(i)se/n : auka(i)s/thaan : aukase/va(t)*.

Dei to verba *näh/đä ~ näh/hä* ('se') og *teh/đä ~ teh/hä* ('gjøre') har en spesiell stamme på o-stadium, og det er den vi bruker i første og andre person entall og første og andre person flertall. Personbøyinga i presens blir da slik: (1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *teh/đä ~ teh/hä : tekke/e : tehe/n : teh/(đ)hään : teke/vä(t), näh/đä ~ näh/hä : näkke/e : nä(j)e/n : näh/(đ)hään : näke/vä(t)*.

Dersom vi i stedet for verbtype 3.2 og 3.3 bruker overgangsverb, så bøyes de slik: (1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *ajattele/a(t)* ('tenke') : *ajattelle/e* : *ajattele/n* : *ajattele/thaan* : *ajattele/va(t)*, *aukase/a(t)* ('åpne') : *aukase/n* : *aukas(s)e/e* : *aukase/thaan* : *aukase/va(t)*.

♦ Verb med to vokalstammer (type 4) danner 1. infinitiv så vel som de to identiske formene passiv og tredje person flertall med hjelp av den korte vokalstammen. I de andre personene brukes den lange vokalstammen.

Av undergruppene er *itte*-verb (type 4.1) og *Oitte*-verb (type 4.2) unntatt fra stadieveksling. Her står lang *tt* ved lag i alle personbøyingsformene som bruker den lange vokalstammen. Eksempler (1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *kyyti/tä* ('skysse') : *kyytitte/e* : *kyytitte/n* : *kyyti/thään* : *kyytitte(e)/vä(t)*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitte/e* : *piikaroitte/n* : *piikaroi/thaan* : *piikaroitte(e)/va(t)*.

I den tredje undergruppa, de såkalte *ne*-verba (type 4.3), gjennomgår kjernekonsonantene i stammen gradveksling på denne måten: (1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *likene/e* : *likene/n* : *li(j)e/thään* : *likene(e)/vä(t)*. I slike verb står den korte vokalstammen på o-stadiet, og den lange vokalstammen på I-stadiet, men stadievekslinga omfatter bare verb med plosiv *k*, *t* eller *p* mellom første og andre stavelse.

Dersom man i stedet for bøyingsmønstra for verbtypene 4.1, 4.2 eller 4.3 bøyer disse verba som overgangsverb, så ser bøyingsformene slik ut: (1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *kyytitte/ä(t)* ('skysse') : *kyytitte/e* : *kyytitte/n* : *kyytitte/thään* : *kyytitte(e)/vä(t)*, *piikaroitte/a(t)* ('spikre') : *piikaroitte/e* : *piikaroitte/n* : *piikaroitte/thaan* : *piikaroitte(e)/va(t)*, *likene/ä(t)* ('nærme seg') : *likene/e* : *likene/n* : *likene/thään* : *likene(e)/vä(t)*.

Også i den fjerde undergruppa, de såkalte kontrakte verba (type 4.4), er kjernekonsonanten utsatt for stadieveksling. I disse verba er 1. infinitiv og passivstammen alltid på et lågere stadium enn de andre bøyingsformene. De oppfører seg som *ne*-verb når det gjelder stadieveksling. I Porsanger og Nordreisa er stammevokalen utjamna, og stammen står derfor på II-stadiet. I de andre varietetene stadieveksler stammen avhengig av om stammekonsonanten er etterfulgt av lang vokalisme eller av to vokaler som står i hver sin stavelse, som illustrert i disse eksempla:

(1. inf. : 3. sg. : 1. sg. : pass./3. pl. : 3. pl.) *pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pölk(k)ää* : *pölk(k)ää/n* : *pöl(j)ä/thään* : *pölk(k)ää/vä(t)*, *keri/tä* ('rekke, nå') : *kerkkii* ~ *kerkiä/ä* : *kerkkii/n* ~ *kerkiä/n* : *keri/thään* : *kerkkii/vät* ~ *kerkiä/vä(t)*, *maal/ta* ('ligge') : *makkaa* : *makkaa/n* : *maal/thaan* : *makkaa/va(t)*, *halu/ta* : *halluu* ~ *halua/a* : *halluu/n* ~ *halua/n* : *halu/thaan* : *halua/va(t)*.

Legg merke til at ikke alle verb av type 4.4 gjennomgår gradveksling, for eksempel *maala/ta* ('male') : *maala/thaan* : *maalaa* : *maalaa/n*. Her er *l*-en alltid kort etter lang vokal.

Gradvekslingsreglene for personbøying i indikativ presens kan oppsummeres slik:

- ◆ Enstava verb (type 1): Inga gradveksling, personsuffiksa -er -*n*, -*t*, -*pi*, -*mA*, -*ttA*, -*vA(t)* og -*dhAAAn* ~ -*hAAAn*, som festes direkte til stammen.
- ◆ Enstamma verb (type 2): Stammen gjennomgår gradveksling etter mønsteret (II :) I : o eller II : I. Dersom stammen har gradveksling, festes personsuffiksa -*n*, -*t*, -(*m*)*mA*, -*ttA*, -*vA(t)* og -*thAAAn* til stammen på I- eller o-stadiet, suffikset i tredje person entall, -*V*, festes til samme stamme som suffikset i 1. infinitiv. I Porsanger-varieteteten festes -*vAt* til den forma som ordet har i tredje person entall.
- ◆ Verb med konsonantstamme (type 3): Stammen gjennomgår stadiieveksling etter mønsteret II : I. Personsuffiksa festes til vokalstammen med unntak av de to identiske formene passiv og tredje person flertall. Dersom stammen har stadiieveksling, så festes personsuffiksa -*n*, -*t*, -(*m*)*mA*, -*ttA* og -*vA(t)* til stammen på I-stadiet, suffikset i tredje person entall, -*V*, festes til stammen på II-stadiet. I de to identiske bøyingsformene passiv og tredje person flertall bruker vi konsonantstammen.
- ◆ Verb med to vokalstammer (type 4): Personsuffiksa -*n*, -*t*, (-*V*), -(*m*)*mA*, -*ttA* og -*vA(t)* festes til den lange vokalstammen, personsuffikset -*thAAAn* festes til den korte vokalstammen. Kjernekonsonanten gjennomgår stadiieveksling bortsett fra i *itte*-verb (type 4.1) og *Oitte*-verb (type 4.2). I typene 4.3 og 4.4 er den korte vokalstammen på et lågere stadium enn den lange vokalstammen. Den lange vokalstammen i *ne*-verb (4.3) er alltid på stadium I, og i kontrakte verb (type 4.4) er den på stadium II – i den grad det er mulig etter stadiievekslingsreglene.

Husk også at vi alternativt kan bruke vokalstammen i alle personbøyingsformene av verb med flerstava stamme i verbtype 3, og den lange vokalstammen i alle personbøyingsformene i verbtype 4 – med unntak av kontrakte verb. Det vil si at vi da behandler disse verba som overgangsverb (verbtype 2b).

Tabellen viser bare formene i tredje person entall, første og tredje person flertall og passiv. Passivforma fungerer også som bøyingsform i tredje person flertall. Første og andre person entall og andre person flertall lager vi ved å feste personsuffiksa -*n* (1. sg.), -*t* (2. sg.) og -*ttA* (2. pl.) til samme stamme som er brukt i første person flertall, eller med andre ord ved å erstatte suffikset -*m(m)A* med de nevnte suffiksa.

Tabell 6.5 Personbøying av bekreftende indikativ presens

Verbtype	1. infinitiv	3. sg. hän/se	1. pl. met	3. pl. het/net	3. pl. / passiv het/net / -
1 Enstava verb	saa/ða - saa/ha	saa/pi	saa/ma	saa/va(t)	saa/(ð)haan
	vie/ðä - vii/ä	vie/pi	vie/mä	vie/vä(t)	vie/(ð)hään
	ui/(ð)a	ui/pi	ui/ma	ui/va(t)	ui/(ð)haan
2 Enstamma verb					
2a Opprinnelige					
e-stammer	kulkke/et - kulke/a(t) - kulki/a	kul(k)ke/e	kulje/ma	kulkkee/vat - kulke/va(t)	kulje/thaan
i-stammer	soppi/it - sopi/a(t)	soppi/i	sovi/ma	soppii/vat - sopi/va(t)	sovi/thaan
O-, U-stammer	aikko/ot - aiko/a(t)	ai(k)ko/o	ai(j)o/ma	aikkoo/vat - aiko/va(t)	ai(j)o/thaan
	näkky/yt - näky/ä(t)	näkky/y	nä(v)y/mä	näkkyy/vät - näky/vä(t)	nä(v)y/thään
A-stammer	luotta/a(t)	luotta/a	luota/ma	luottaa/vat - luotta/va(t)	luote/thaan
	len(t)tä/ ä(t)	len(t)tä/ä	lennä/mä	lenttää/vät lentä/vä(t)	lenne/thään
	varasta/ a(t)	varasta/a	varasta/mma	varastaa/vat - varasta/va(t)	varaste/thaan
2b Overgangsverb	muistele/ a(t)	muistele/e	muistele/ mma	muistele/va(t)	muistele/ thaan
	kyyti/tä	kyytitte/e	kyytitte/mmä	kyytitte/vä(t)	kyytitte/thään
3 Verb med konsonantstamme					
3.1 Tostava	tul/la	tulle/e	tule/ma	tule/va(t)	tul/haan
	juos/ta	juokse/e	juokse/ma	juokse/va(t)	juos/thaan
	näh/ðä - näh/hä	näkke/e	nä(j)e/mä	näke/vä(t)	näh/(ð)hään
3.2 Flerstava e/e- verb	ajatel/la	ajattelle/e	ajattele/ma	ajattele/va(t)	ajatel/haan
	kävel/ä	kävele/e	kävele/mmä	kävele/vä(t)	kävel/hään
3.3 Flerstava A(i) se-verb ise-verb	auka(i)s/ta	auka(is)se/e	auka(i)se/ mma	aukase/va(t)	auka(i)s/ thaan
	täris/tä	täri(s)se/e	tärise/mmä	tärise/vä(t)	täris/thään
4 Verb med to vokalstammer					
4.1 itte-verb	kyytitä	kyytitte/e	kyytitte/mmä	kyytitte/vät - kyytitte/vä(t)	kyyti/thään

(Fortsatt)

Tabell 6.5 (Fortsatt)

Verbtype	1. infinitiv	3. sg. hän/se	1. pl. met	3. pl. het/net	3. pl. / passiv het/net / -
4.2 <i>Oitte</i> -verb	piikaroi/ta	piikaroitte/e	piikaroitte/ ma	piikaroittee/vat - piikaroitte/ va(t)	piikaroi/ thaan
4.3 <i>ne</i> -verb	li(j)e/tä	likene/e	likene/mmä	likenee/vät - likene/vä(t)	li(j)e/thään
4.4 Kontrakte verb	jatka/ta	jatkaa	jatkaa/ma	jatkaa/va(t)	jatka/thaan
	pöl(j)ä/tä	pölk(k)ää	pölk(k)ää/ mä	pölkää/vä(t)	pöl(j)ä/thään
	ka(đ)o/ta	kattoo - katoa/a	kattoo/ma - katoa/mma	kattoo/va(t) - katoa/va(t)	ka(đ)o/thaan

6.4.1.2 Nektende presens

Kvensk skiller seg fra språk som norsk ved at det har et nektingsord som bøyes, nemlig ordet *ei*. Det kalles for NEKTINGSVERB. Til forskjell fra andre verb så bøyes ikke nektingsverbet i tid eller modus, men derimot har det personbøyning: *mie en* (1. sg.), *sie et* (2. sg.), *hän/se ei* (3. sg.), *met emmä* (1. pl.), *tet että* (2. pl.), *het/net ei* (3. pl.). I passiv bruker vi også forma *ei*. I presens står nektingsverbet sammen med den såkalte NEKTENDE FORMA AV HOVEDVERBET, som er den samme i alle personer, for eksempel *mie en lähde* ('jeg drar ikke'), der forma *lähde* er den nektende forma av verbet *lähteet* ('dra').

Slike tilfeller der to eller flere verbformer til sammen danner verbalet i setninga, kaller vi for SAMMENSATTE VERBALFORMER.

♦ Den AKTIVE NEKTINGSFORMA av type 1-verb er identisk med verbstammen. I type 2- og type 3-verb er den aktive nektingsforma identisk med vokalstammen på svakt stadium, og i type 4-verb er den identisk med den lange vokalstammen.

En enkel måte å finne fram til nektingsforma på er å ta bort personsuffikset *-n* i første person entall av bekreftende indikativ presens. For eksempel (1. inf. : 1. sg. : akt. nektingsform) *saa/đa* ~ *saa/ha* ('få') : *saa/n* : *saa, lähteet* ~ *lähte/ä(t)* ~ *lähti/ä* ('dra av gårde') : *läh(đ)e/n* : *läh(đ)e, tul/la* ('komme') : *tule/n* : *tule, kylästel/lä* ('besøke') : *kylästele/n* : *kylästele, tarvi/ta* ('trenge') : *tarvitte/n* :

tarvitte, piikaroi/ta ('spikre') : *piikaroitte/n* : *piikaroitte, li(j)e/tä* ('nærme seg') : *likene/n* : *likene, pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pölk(k)ää/n* : *pölk(k)ää*.

Her er noen eksempelsetninger med aktive nektingsverb:

Entall

Mie *en läh(đ)e myötä*.

Jeg blir ikke med.'

Sie *et nä(j)e mettää*.

'Du ser ikke skog(en).'

Hän/Se *ei pölk(k)ää mithään*.

'Han/Hun/Den/Det er ikke redd for noe.'

Flertall

Met *emmä läh(đ)e myötä*.

'Vi blir ikke med.'

Tet *että nä(j)e mettää*.

'Dere ser ikke skog(en).'

Het/Net *ei pölk(k)ää mithään*.

'De er ikke redd for noe.'

Som vi ser, bruker vi i tredje person flertall den samme nektende forma som i de andre aktive personene. Med andre ord er nektende form av tredje person flertall ikke identisk med tilsvarende form i passiv.

♦ Den PASSIVE NEKTINGSFORMA er i verb av type 1, 3 og 4 identisk med forma i 1. infinitiv. I type 2-verb danner vi den passive nektingsforma ved å legge endinga *tA* til passivstammen. For eksempel (1. inf. : pass. pres. : pass. nektingsform) (verbtype 1) *juo/đa* ~ *juu/a* ('drikke') : *juo/(đ)haan* : *juo/đa* ~ *juu/a*, (verbtype 2) *lähte/et* ~ *lähte/ä(t)* ~ *lähti/ä* ('dra av gårde') : *läh(đ)e/thään* : *läh(đ)e/tä*, *jakka/a(t)* ('dele') : *ja(j)e/thaan* : *ja(j)e/ta*, (verbtype 3) *pes/tä* ('vaske') : *pes/thään* : *pes/tä*, *teh/đä* ~ *teh/hä* ('gjøre') : *teh/(đ)hään* : *teh/đä* ~ *teh/hä*, (verbtype 4) *tarvi/ta* ('trenge') : *tarvi/thaan* : *tarvi/ta*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/thaan* : *piikaroi/ta*, *pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pöl(j)ä/thään* : *pöl(j)ä/tä*.

Her er noen eksempelsetninger med passive nektingsverb:

Bekreftende passiv

Ruijassa *juo/đhaan* ~ *juu/haan* vettä.

'I Norge drikkes det vatn.'

Sieltä *läh(đ)e/thään* Sotšhiin.

'Derifra reiser man til Sotsji.'

Sielä *kirjo(i)te/thaan* preiviä ~ preiviä.

'Der skrives det på et brev.'

Nektende passiv

Franskassa *ei juo/đa* ~ *juu/a* vettä.

I Frankrike drikkes det ikke vatn.'

Sieltä *ei läh(đ)e/tä* Sotšhiin.

'Derifra reiser man ikke til Sotsji.'

Sielä *ei kirjo(i)te/ta* preivii ~ preiviä.

'Der skrives det ikke på noe brev.'

Täälä *teh/dhään* ~ *teh/hään* paljon
työtä.

‘Her arbeides det mye.’

Sitte lau(đ)an *piikaroithaan* seinhään.
‘Så spikres bordet til veggen.’

Alattiossa *pöl(j)ä/thään* kaikkee ~
kaikkaa ~ kaikkia.

‘I Alta er man redd for alt.’

Täälä *ei teh/dä* ~ *teh/hä* mithään.
‘Her arbeides ikke mye.’

Laut(t)aa *ei piikaroita* mihinkhään.
‘Bordet spikres ikke noe sted.’

Alattiossa *ei pöl(j)ä/tä* mithään.
‘I Alta er man ikke redd for noe.’

6.4.2 Indikativ preteritum

Tidsforma preteritum bruker vi for å fortelle om noe som skjedde i fortida og/eller før utsagnsøyeblikket. Jamfør følgende eksempler (1–3):

1. Mie *kävin* menheenä vuona Tromssassa.

‘Jeg dro en tur til Tromsø i fjor.’

2. Pekka *pyysi* äitiltä rahhaa.

‘Peder ba mor om penger.’

3. Pekka *ei saanu* äitiltä rahhaa.

‘Peder fikk ikke penger av mor.’

På samme måte som i presens er det i preteritum forskjell mellom hvordan vi uttrykker bekreftende og nektende former. Vi skal først se på bekreftende preteritum og så på nektende preteritum.

6.4.2.1 Bekreftende preteritum

For å danne aktiv form av BEKREFTENDE PRETERITUM bruker vi som regel suffikset *-i*, men i kontrakte verb (type 4.4) bruker vi *-s* i tredje person entall, og *-si* i de andre personene. Til grunn for bøyingsforma i aktiv preteritum ligger presensstammen. Men når vi legger til preteritums-*i*-en, så kan sluttvokalen i stammen endre seg eller falle bort. Ei anna lydendring som skjer i stammen når vi danner preteritum, er at enkelt *t* blir til *s*. Disse lydendringene er forklart i avsnitt 3.1.4 og 3.1.5. Tabell 6.6 viser hvordan vi danner bekreftende preteritum i kvensk.

Tabell 6.6 Personbøying av bekræftende indikativ preteritum

Verbtype	1. infinitiv	2. sg. (3. pl.)	3. sg.	1. pl.	3. pl./pass.
1 Enstava verb	saa/ḏa ~ saa/ha	sa/i/t	sa/i	sa/i/ma	saa/thiin
	vie/ḏä ~ vii/ä	ve/i/t	ve/i	ve/i/mä	vie/thiin
	ui/ḏa ~ ui/a	u/i/t	u/i	u/i/ma	ui/thiin
2 Enstamma verb 2a Opprinnelige					
e-stammer	kulke/et ~ kulke/a(t) - kulki/a	kulj/i/t	kulk/i	kulj/i/ma	kulje/thiin
i-stammer	soppi/it ~ sopi/a(t)	sov/i/t	sop/i	sov/i/ma	sovi/thiin
O-, U-stammer	katto/ot ~ katto/a(t)	katto/i/t	katto/i	katto/i/ma	katto/thiin
	näky/yt ~ näky/ä(t)	nä(v)y/i/t	näky/i	nä(v)y/i/mä	nä(v)y/thiin
A-stammer	luotta/a(t)	luot/i/t	luott/i	luot/i/ma	luote/thiin
	ant(t)a/a(t)	anno/i/t	anto/i	anno/i/ma	anne/thiin
	lent(t)ä/ä(t)	lens/i/t	lens/i	lens/i/mä	lenne/thiin
	varasta/a(t)	varast/i/t	varast/i	varast/i/mma	varaste/thiin
2b Overgangsverb	muistele/a(t)	muistel/i/t	muistel/i	muistel/i/mma	muistele/thiin
	kyytitte/ä(t)	kyytitt/i/t	kyytitt/i	kyytitt/i/mmä	kyytitte/thiin
3 Verb med konsonantstamme					
3.1 Tostava	ol/la	ol/i/t	ol/i	ol/i/ma	ol/thiin
	juos/ta	juoks/i/t	juoks/i	juoks/i/ma	juos/thiin
	näh/ḏä ~ näh/hä	nä(j)/i/t	näk/i	nä(j)/i/mä	näh/thiin
3.2 Flerstava e/e-verb	ajatel/la	ajattel/i/t	ajattel/i	ajattel/i/ma	ajatel/thiin
3.3 Flerstava A(i) se- og ise-verb	auka(i)s/ta	auka(i)s/i/t	auka(i)s/i	auka(i)s/i/mma	auka(i)s/thiin
	täris/tä	täris/i/t	täris/i	täris/i/mmä	täris/thiin
4 Verb med to vokalstammer					
4.1 itte-verb	kyyti/tä	kyytitt/i/t	kyytitt/i	kyytitt/i/mmä	kyyti/thiin
	tarvi/ta	tarvitt/i/t	tarvitt/i	tarvitt/i/mma	tarvi/thiin
4.2 Oitta-verb	piikaroi/ta	piikaroitt/i/t	piikaroitt/i	piikaroitt/i/ma	piikaroi/thiin

(Fortsatt)

Tabell 6.6 (Fortsatt)

Verbtype	1. infinitiv	2. sg. (3. pl.)	3. sg.	1. pl.	3. pl./pass.
4.3 <i>ne</i> -verb	li(j)e/tä	liken/i/t	liken/i	liken/i/mmä	li(j)e/thiin
	vanhe/ta	vanhen/i/t	vanhen/i	vanhen/i/ mma	vanhe/thiin
4.4 Kontrakte verb	jatka/ta	jatka/si/t	jatka/s	jatka/si/mma	jatka/thiin
	pöl(j)ä/tä	pölkä/si/t	pölkä/s	pölkä/si/mmä	pöl(j)ä/thiin
	keri/tä	kerki/si/t	kerki/s	kerki/si/mmä	keri/thiin
	ka(đ)o/ta	kato/si/t	kato/s	kato/si/mma	ka(đ)o/thiin

I de to identiske formene passiv og tredje person flertall er preteritumssuffikset smelta i hop med passivsuffikset. Resultatet er suffikset *-thiin*, som festes til passivstammen.

Preteritum blir danna på samme måte i de ulike skriftspråksvarietetene, med tredje person flertall som eneste unntak: Bøyingsvarianten *-t*, som er identisk med forma i andre person entall, er det ikke naturlig å bruke i Porsanger-varieteteten. Den er sjelden også i de andre varietetene. Derimot er passivforma i tredje person flertall gangbar i alle varietetene.

Preteritumsformer deltar også i stadieveksling. Oftest følger stadievekslinga i første og andre person entall, første og andre person flertall og i passiv de samme reglene i preteritum som i presens.

I tredje person entall av type 2- og 3-verb ter stadievekslinga seg litt annleis enn i presens: Verb som i presens stadieveksler etter mønsteret II : o eller I : o, følger i preteritum mønsteret I : o, som for eksempel verbet *kulkkeet* ~ *kulkea(t)* ~ *kulkia* ‘vandre, gå’: (3. sg. pres. : 1. sg. pres.) *hän kulk(k)e/e* : *mie kulje/n*, men (3. sg. pret. : 1. sg. pret.) *hän kulk/i* : *mie kulj/i/n*.

I verb med vekslinga *tV* : *si* i stammen er preteritumsformene unntatt fra stadieveksling, og stammen slutter på *-s* i alle personer. For eksempel (1. inf. : 1. sg. pres. : 3. sg. pres. : 1. sg. pret. : 3. sg. pret.) *tiet(t)ä/ä(t)* (‘vite’) : *tie(đ)ä/n* : *tiet(t)ä/ä* : *ties/i/n* : *ties/i*, *lent(t)ä/ä(t)* (‘fly’) : *lennä/n* : *lent(t)ä/ä* : *lens/i/n* : *lens/i*.

Kontrakte verb har sine egne regler for stadieveksling i preteritum: Kjernekonsonantene med stadieveksling II : I : o er bestandig på I-stadiet i preteritum, og de med II : I opptrer i preteritum også bare stadium I. Dersom kjernekonsonanten i presensbøyinga veksler mellom stadium II og o eller mellom stadium I og o, så følger stadievekslinga mønsteret I : o også i preteritum.

For eksempel (1. inf. : 1. sg. pres. : 1. sg. pret. : 3. sg. pret.) *pöl(j)ä/tä* ('være redd'): *pölk(k)ää/n* : *pölkä/si/n* : *pölkä/s*, *maa/ta* ('ligge'): *makkaa/n* : *makasi/n* : *maka/s*, *osata* ('treffe'): *ossaa/n* : *osa/si/n* : *osa/s*.

Også her minner vi om at type 3-verb med flerstava stamme kan bøyes med hjelp av vokalstammen i alle personer, og at type 4-verb – med unntak av kontrakte verb – kan bøyes med hjelp av den lengre vokalstammen, det vil si at vi behandler disse verba som overgangsverb (type 2b).

Første person entall lager vi ved å bytte ut suffikset *-t* i andre person entall med suffikset *-n*. For å lage andre person flertall bytter vi ut suffikset *-m(m)A* i første person flertall med suffikset *-ttA*. Den sjeldnere bøyingsforma på *-t* i tredje person flertall er identisk med forma i andre person entall.

6.4.2.2 Nektende preteritum

NEKTENDE PRETERITUM dannes som sammensatt verbalform, på samme måte som nektende presens, men i stedet for den nektende forma bruker vi perfektum partisipp. Perfektum partisipp bøyes, og i entall av nektende preteritum bruker vi nominativ entall, og i flertall nominativ flertall.

Her er noen eksempelsetninger med verb i bekreftende og nektende form av aktiv indikativ preteritum, både i entall og flertall:

Bekreftende entall/flertall	Nektende entall/flertall
Mie <i>sa/i/n</i> preivin. 'Jeg fikk brev(et).'	Mie <i>en saa/nu(t)</i> preivii. 'Jeg fikk ikke (noe) brev / brevet.'
Sie <i>läh(đ)/i/t</i> Alattiohoon. 'Du dro til Alta.'	Sie <i>et lähte/ny(t)</i> Alattiohoon. 'Du dro ikke til Alta.'
Nilla <i>tul/i</i> kothiin. 'Nils kom heim.'	Nilla <i>ei tul/lu(t)</i> kothiin. 'Nils kom ikke heim.'
Mie <i>tarvitt/i/n</i> piilin. 'Jeg trengte bil(en).'	Mie <i>en tarvi/nu(t)</i> pilii ~ piiliä. 'Jeg trengte ikke (noen) bil / bilen.'
Sie <i>vanhen/i/t</i> hopusti. 'Du blei fort eldre.'	Sie <i>et vanhel/nu(t)</i> hopusti. 'Du blei ikke fort eldre.'
Hän/Se <i>pölkä/s</i> kummitusta. 'Han/Hun/Den/Det var redd for spøkelset.'	Hän/Se <i>ei pöl(j)ä/ny(t)</i> mithään. 'Han/Hun/Den/Det var ikke redd for noe.'
Met <i>sa/i/ma</i> preivin. 'Vi fikk et brev / brevet.'	Met <i>emmä saan/heet</i> preivii ~ preiviä. 'Vi fikk ikke (noe) brev / brevet.'

Tet <i>läh(đ)/i/ttä</i> Alattihoon. 'Dere dro til Alta.'	Tet <i>että lähte/nheet</i> Alattihoon. 'Dere dro ikke til Alta.'
Pojat <i>tul/thiin</i> ~ <i>tull/i/t</i> kothiin. 'Guttene kom heim.'	Pojat <i>ei tul/heet</i> kothiin. 'Guttene kom ikke heim.'
Met <i>tarvitt/i/mma</i> piilin. 'Vi trengte bil(en).'	Met <i>emmä tarvi/nheet</i> piilii ~ piiliä. 'Vi trengte ikke (noen) bil/bilen.'
Tet <i>vanhen/i/tta</i> hopusti. 'Dere blei fort eldre.'	Tet <i>että vanhe/nheet</i> hopusti. 'Dere blei ikke fort eldre.'
Het <i>pöljä/thiin</i> ~ <i>pölkä/si/t</i> kummitusta. 'De var redd for spøkelset.'	Het <i>ei pöljä/nheet</i> kummitusta. 'De var ikke redd for spøkelset.'

Nektende form av passiv indikativ preteritum dannes på tilsvarende måte med nektings verbet *ei* og passiv form av perfektum partisipp av hoved verbet. For eksempel:

Bekreftende passiv	Nektende passiv
Laattarissa <i>uithiin</i> . 'Man/Folk bada på Laattari.'	Possukopassa <i>ei uitu</i> . 'I Bossekop bada man/folk ikke.'
Sieltä <i>läh(đ)el/thiin</i> Alattihoon. 'Derifra dro man/folk til Alta.'	Sieltä <i>ei läh(đ)el/tty</i> Alattihoon. 'Derifra dro man/de/folk ikke til Alta.'
Aamula <i>tul/thiin</i> kothiin. 'Om morgenen kom man/folk heim.'	Kothiin <i>ei tul/tu</i> aamula. 'Man/Folk kom ikke heim om morgenen.'
<i>Tarvi/thiin</i> piilii ~ piiliä. 'Man/Folk trengte bil(en).'	Piilii ~ piiliä <i>ei tarvi/ttu</i> . 'Bil(en) trengte man/folk ikke.'
Ennen <i>vanhe/thiin</i> hopusti. 'Før i tida blei man/folk fort gamle.'	Ennen <i>ei vanhe/ttu</i> hopusti. 'Før i tida blei man/folk ikke fort gamle.'
Sielä <i>pöl(j)ä/thiin</i> kummitusta. 'Der var man/folk redd for spøkelset.'	Sielä <i>ei pöl(j)ä/tty</i> mithään. 'Der var man/folk ikke redd for noe.'

Nedafor greier vi ut om hvordan vi danner perfektum partisipp.

6.4.2.3 Perfektum partisipp

Perfektum partisipp deltar i flere sammensatte verbalformer, ikke bare i nektende preteritum. I tabell 6.7 ser vi en oversikt over perfektum partisipp-former. Vi skal her se nærmere på hvordan vi lager disse formene.

Tabell 6.7 Nominativsformer av perfektum partisipp

Verbtype	1. infinitiv	Akt. perf. pts., sg. nom.	Akt. perf. pts., pl. nom.	Pass. perf. pts., sg. nom.
1 Enstava verb	saa/đä - saa/ha	saa/nu(t)	saa/nhee/t	saa/tu
	vie/ďä - vii/ä	vie/ny(t)	vie/nhee/t	vie/ty
2 Enstamma verb				
2a Opprinnelige	kulke/et - kulke/ a(t) - kulki/a	kulke/nu(t)	kulke/nhee/t	kulje/ttu
	lukke/et - luke/ a(t) - luki/a	luke/nu(t)	luke/nhee/t	lu(j)e/ttu
	soppi/it - sopi/a(t)	sopi/nu(t)	sopi/nhee/t	sovi/ttu
	lent(t)ä/ä(t)	lentä/ny(t)	lentä/nhee/t	lenne/tty
	varasta/a(t)	varasta/nnu(t)	varasta/nhee/t	varaste/ttu
2b Overgangsverb	muistele/a(t)	muistele/ nnu(t)	muistele/nhee/t	muistele/ttu
	aukase/a(t)	aukase/nnu(t)	aukase/nhee/t	aikase/ttu
	kyytitte/ä(t)	kyytitte/nny(t)	kyytitte/nhee/t	kyytitte/tty
	piikaroitte/a(t)	piikaroitte/ nu(t)	piikaroitte/ nhee/t	piikaroitte/ttu
	likene/ä(t)	likene/nny(t)	likene/nhee/t	likene/tty
3 Verb med konsonantstamme				
3.1 Tostava	ol/la	ol/lu(t)	ol/hee/t	ol/tu
	juos/ta	juos/su(t)	juos/hee/t	juos/tu
	näh/ďä - näh/hä	näh/ny(t)	näh/nhee/t	näh/ty
3.2 Flerstava <i>ele</i> -verb	kävel/ä	kävel/y(t)	kävel/hee/t	kävel/ty
	ajatel/la	ajatel/lu(t)	ajatel/heet	ajatel/tu
3.3 Flerstava <i>A(i)</i> <i>se</i> - og <i>ise</i> -verb	auka(i)s/ta	auka(i)s/su(t)	auka(i)s/heet	auka(i)s/tu
	täris/tä	täris/sy(t)	täris/heet	täris/ty
4 Verb med to vokalstammer				
4.1 <i>itte</i> -verb	kyyti/tä	kyyti/ny(t)	kyyti/nhee/t	kyyti/tty
4.2 <i>Oitte</i> -verb	piikaroi/ta	piikaroi/nu(t)	piikaroi/nhee/t	piikaroi/ttu
4.3 <i>ne</i> -verb	li(j)e/tä	li(j)e/ny(t)	li(j)e/nhee/t	li(j)e/tty
	vanhe/ta	vanhe/nu(t)	vanhe/nhee/t	vanhe/ttu
4.4 Kontrakte verb	jatka/ta	jatka/nu(t)	jatka/nhee/t	jatka/ttu
	pöl(j)ä/tä	pöl(j)ä/ny(t)	pöl(j)ä/nhee/t	pöl(j)ä/tty
	keri/tä	keri/ny(t)	keri/nhee/t	keri/tty
	ka(ď)o/ta	ka(ď)o/nu(t)	ka(ď)o/nhee/t	ka(ď)o/ttu

◆ I AKTIV form av PERFEKTUM PARTISIPP bruker vi suffikset $-(n)nU(t)$, som markerer nominativ entall. Forma uten t på slutten er mest utbreid, og det hender derfor at vi bruker den t -lause forma også i eksempla våre på sammensatte verbalformer. Lengda på n i suffikset følger lengderegelen for stemte konsonanter (se avsnitt 3.1.2). Vokalstammeforma av suffikset er alltid $-(n)hee-$. Vi bøyer perfektum partisipp etter mønster av nomentype 3.2, og nominativ flertall ender dermed på $-(n)hee/t$. Disse entalls- og flertallsformene bruker vi når vi danner aktive sammensatte verbalformer.

Suffiksa i aktiv form av perfektum partisipp festes til verbstammen på følgende måte:

I enstava verb (type 1) fester vi suffikset $-nU(t)$: $nhee$ til stammen. For eksempel (1. inf. : perf. pts. sg. nom. : perf. pts. pl. nom.) *saa/ḏa* ~ *saaha* ('få') : *saa/nu(t)* : *saa/nhee/t*, *vie/ḏä* ~ *viilä* ('bringe, ta med') : *vie/ny(t)* : *vie/nhee/t*.

I enstamma verb (type 2) fester vi suffikset $-nU(t)$: $-nhee$ til stammen på samme stadiet som vi bruker i tredje person entall bekræftende form av indikativ preteritum. For eksempel (1. inf. : 3. sg. pret. : perf. pts. sg. nom. : perf. pts. pl. nom.) *kulkke/et* ~ *kulke/a(t)* ~ *kulki/a* ('vandre, gå') : *kulk/i* : *kulke/nu(t)* : *kulke/nhee/t*, *sanno/ot* ~ *sano/a(t)* ('si') : *sano/i* : *sano/nu(t)* : *sanon/nhee/t*, *jakka/a(t)* ('dele') : *jako/i* : *jaka/nu(t)* : *jaka/nhee/t*, *suuttu/ut* ~ *suuttu/a(t)* ('bli sint') : *suuttu/i* : *suuttu/nu(t)* : *suuttu/nhee/t*, *kirjo(i)tta/a(t)* ('skrive') : *kirjo(i)tti* : *kirjo(i)tta/nnu(t)* : *kirjo(i)tta/nhee/t*.

I verb med konsonantstamme (type 3) legger vi perfektum partisipp-suffikset alltid til konsonantstammen. Dersom stammen slutter på en av konsonantene l , r eller s , så blir n i suffikset assimilert av denne konsonanten. Suffiksformene i nominativ entall blir da $-nU(t)$, $-lU(t)$, $-rU(t)$ og $-sU(t)$. Vokalstammeforma av suffikset er alltid $hee-$. For eksempel: (1. inf. : perf. pts. sg. nom. : perf. pts. pl. nom.) *men/nä* ('gå') : *men/ny(t)* : *men/hee/t*, *tul/la* ('komme') : *tul/lu(t)* : *tul/hee/t*, *kuul/a* ('høre') : *kuul/u(t)* : *kuul/hee/t*, *juos/ta* ('springe') : *juos/su(t)* : *juos/hee/t*, *kävell/ä* ('spasere, gå') : *kävell/y(t)* : *kävell/hee/t*, *ajatel/la* ('tenke') : *ajatel/lu(t)* : *ajatel/hee/t*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/su(t)* : *auka(i)s/hee/t*. Også her er lengda av konsonantene n , l og r bestemt av lengderegelen for stemte konsonanter (se avsnitt 3.1.2).

Til verbtype 3 hører også verba *näh/ḏä* ~ *näh/hä* ('se) og *teh/ḏä* ~ *teh/hä* ('gjøre'), som bøyes slik i aktiv form av perfektum partisipp: (akt. perf. pts.

sg. nom. : akt. perf. pts. pl. nom.) *näh/ny(t) : näh/nheel/t* og *teh/ny(t) : teh/nheel/t*.

I verb med to vokalstammer (type 4) legger vi perfektum partisipp-suffikset direkte til den korte vokalstammen, som også brukes i 1. infinitiv. For eksempel (1. inf. : perf. pts. sg. nom. : perf. pts. pl. nom.) *tarvi/ta* ('trenge') : *tarvi/nu(t) : tarvi/nheel/t*, *häiri/tä* ('forstyrre') : *häiri/ny(t) : häiri/nheel/t*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/nu(t) : piikaroi/nheel/t*, *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *li(j)e/ny(t) : li(j)e/nheel/t*, *para/ta* ('bli bra') : *para/nu(t) : para/nheel/t*, *pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pöl(j)ä/ny(t) : pöl(j)ä/nheel/t*, *maalta* ('ligge') : *maalu(t) : maalu/nheel/t*.

Perfektum partisipp-formene til overgangsverb (type 2b) ser slik ut: (1. inf. : perf. pts. sg. nom. : perf. pts. pl. nom.) *ajattele/a(t)* ('tenke') : *ajattele/nu(t) : ajattele/nheel/t*, *aukase/a(t)* ('åpne') : *aukase/nu(t) : aukase/nheel/t*, *häiritte/ä(t)* ('forstyrre') : *häiritte/ny(t) : häiritte/nheel/t*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/nu(t) : piikaroi/nheel/t*, *likene/ä(t)* ('nærme seg') : *likene/ny(t) : likene/nheel/t*.

♦ Den PASSIVE forma av PERFEKTUM PARTISIPP danner vi med et heilt anna suffiks, nemlig *-(t)U*, som legges til passivstammen, akkurat som de andre passivsuffiksa. I enstava verb (type 1) og i verb med konsonantstamme (type 3) bruker vi suffiksforma *-tU*, i de andre verbtypene *-ttU*. For eksempel (1. inf. : pass. pres. : pass. perf. pts. sg. nom.) *saal/da* ~ *saal/ha* ('få') : *saal(ḍ)haan* : *saal/tu*, *kirjo(i)tta/a(t)* ('skrive') : *kirjo(i)te/thaan* : *kirjo(i)te/ttu*, *lähte/et* ~ *lähte/ä(t)* ~ *lähti/ä* ('dra av gårde') : *läh(ḍ)e/thään* : *läh(ḍ)e/tty*, *men/nä* ('gå') : *men/hään* : *men/ty*, *näh/dä* ~ *näh/hä* ('se') : *näh(ḍ)hään* : *näh/ty*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/thaan* : *auka(i)s/tu*, *tarvi/ta* ('trenge') : *tarvi/thaan* : *tarvi/ttu*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/thaan* : *piikaroi/ttu*, *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *li(j)e/thään* : *li(j)e/tty*, *pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pöl(j)ä/thään* : *pöl(j)ä/tty*.

De passive perfektum partisipp-formene av overgangsverb ser slik ut: (1. inf. : pass. perf. pts. sg. nom.) *ajattele/a(t)* ('tenke') : *ajattele/ttu*, *aukase/a(t)* ('åpne') : *aukase/ttu*, *häiritte/ä(t)* ('forstyrre') : *häiritte/tty*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/ttu*, *likene/ä(t)* ('nærme seg') : *likene/tty*.

De passive perfektum partisipp-formene bruker vi når vi danner passive sammensatte verbalformer.

Som vi har nevnt før, så bøyes perfektum partisipp. Det har fullstendig kasus- og personbøying.

6.4.3 Indikativ presens perfektum og preteritum perfektum

Tidsforma perfektum bruker vi når vi forteller at noe har skjedd eller blitt gjort før utsagnsøyeblikket. Men vi ser på handlinga eller hendelsen med utsagnsøyeblikket som utgangspunkt. Det viktigste er altså ikke når handlinga eller hendelsen skjedde, men at den skjedde før utsagnsøyeblikket, og at den på en eller annen måte er relevant for situasjonen i utsagnsøyeblikket. Vi skiller mellom to typer perfektum. I PRESENS PERFEKTUM faller utsagnsøyeblikket sammen med nåtida, det vil si at det forteller at noe har skjedd før nå, mens i PRETERITUM PERFEKTUM ligger utsagnsøyeblikket i fortida, det vil si at det forteller at noe hadde skjedd før et bestemt tidspunkt i fortida. I tradisjonelle grammatikker bruker man begrepet perfektum om det vi her kaller for presens perfektum, og begrepet pluskvamperfektum om det vi her kaller for preteritum perfektum.

Her er noen eksempler på presens perfektum og preteritum perfektum:

Presens perfektum

Mie *olen ollu* aikamatkala.

‘Jeg har vært på tidsreise.’

Sie *olet käynny* Englanissa.

‘Du har vært en tur i England.’

Se/Hän *oon kirjo(i)ttannu* preivin.

‘Han/Hun har skrevet et brev / brevet.’

Met *olema olheet* aikamatkala.

‘Vi har vært på tidsreise.’

Tet *oletta käynheet* Englanissa.

‘Dere har dratt en tur til England.’

Net/Het *oon kirjo(i)ttanheet* preivin.

‘De har skrevet et brev / brevet.’

Preivin *oon kirjo(i)tettu*.

‘Brevet / Et brev er (blitt) skrevet. /

Det har blitt skrevet et brev.’

Preteritum perfektum

Mie *olin ollu* aikamatkala.

‘Jeg hadde vært på tidsreise.’

Sie *olit käynny* Englanissa.

‘Du hadde dratt en tur til England.’

Se/Hän *oli kirjo(i)ttannu* preivin.

‘Han/Hun hadde skrevet et brev / brevet.’

Met *olima olheet* aikamatkala.

‘Vi hadde vært på tidsreise.’

Tet *olitta käynheet* Englanissa.

‘Dere hadde dratt en tur til England.’

Net/Het *olthiin ~ olit kirjo(i)ttanheet* preivin.

‘De hadde skrevet et brev / brevet.’

Preivin *oli kirjo(i)tettu*.

‘Brevet / Et brev var (blitt) skrevet. /

Det var blitt skrevet et brev.’

6.4.3.1 Bekreftende presens perfektum og preteritum perfektum

INDIKATIV PRESENS PERFEKTUM og PRETERITUM PERFEKTUM er begge sammensatte verbalformer. De består av hjelpeverbet *olla* ('være'), som bøyes i tid og person, og som altså er det finitte verbet i setninga, og hovedverbet i form av perfektum partisipp i entall eller flertall nominativ. (Se avsnitt 6.4.2.3 om hvordan en danner perfektum partisipp.)

◆ I AKTIV form av presens perfektum står verbet *olla* ('være') i presens: *olen, olet, oon, olema, oletta, oon*. I preteritum perfektum står det i preteritum: *olin, olit, oli, olima, olitta, olthiin ~ olit*. I entall står hovedverbet i den aktive forma av perfektum partisipp i nominativ entall. I flertall står det i den tilsvarende forma i nominativ flertall. For eksempel: (1. inf. : akt. 1. sg. ind. pres. perf. : 2. pl. akt. ind. pres. perf. : 3. sg. akt. ind. pret. perf. : 3. pl. akt. ind. pret. perf.) *lähte/et ~ lähte/ä(t) ~ lähti/ä* ('dra av gårde') : *ole/n lähte/ny(t) : ole/tta lähte/nheet : ol/i lähte/ny(t) : ol/thiin ~ ol/i/t lähte/nheet, tull/la* ('komme') : *ole/n tull/lu(t) : ole/tta tull/heet : ol/i tull/lu(t) : ol/thiin ~ oli/t tull/heet*.

◆ I PASSIV form av presens perfektum og preteritum perfektum bruker vi hjelpeverbet *olla* ('være') i tredje person entall (*oon, oli*) og hovedverbet i den passive forma av perfektum partisipp, som dannes med suffikset *-(t)tU*. For eksempel: (1. inf. : pass. ind. pres. perf. : pass. ind. pret. perf.) *lähte/et ~ lähte/ä(t) ~ lähti/ä* ('dra av gårde') : *oon läh(đ)e/tty : ol/i läh(đ)e/tty, tull/la* ('komme') : *oon tull/tu : ol/i tull/tu*.

6.4.3.2 Nektende presens perfektum og preteritum perfektum

Som de enkle tidsformene presens og preteritum så har også de sammensatte perfektumsformene egne NEKTENDE former.

NEKTENDE PRESENS PERFEKTUM i aktiv dannes ved at en kombinerer det personbøyde nektingsverbet *ei* med nektingsforma av hjelpeverbet *olla* ('være') og hovedverbet i aktiv form av perfektum partisipp i entall eller flertall nominativ. Nektende presens perfektum i passiv dannes på samme måte bortsett fra at vi her bruker hovedverbet i passiv form av perfektum partisipp. NEKTENDE PRETERITUM PERFEKTUM lager vi etter samme mønster, men i stedet for nektingsforma bruker vi her perfektum partisipp-form av hjelpeverbet *olla* ('være'). I entall og i passiv bruker vi forma *ollu(t)*, og i flertall bruker vi forma *olheet*.

For eksempel:

Nektende presens perfektum

Mie *en ole ollu(t)* Kiinassa.

‘Jeg har ikke vært i Kina.’

Sie *et ole käynny(t)* Englanissa.

‘Du har ikke besøkt England.’

Se/Hän *ei ole kirjo(i)ttannu(t)* preivii

~ preiviä.

‘Han/Hun har ikke skrevet noe(n)

brev.’

Met *emmä ole olheet* Kiinassa.

‘Vi har ikke vært i Kina.’

Tet *että ole käynheet* Englanissa.

‘Dere har ikke besøkt England.’

Net/Het *ei ole kirjo(i)ttanheet* preivii

~ preiviä.

‘De har ikke skrevet noe(n) brev.’

Preivii ~ Preiviä *ei ole kirjo(i)tettu.*

‘Det har ikke blitt skrevet noe(n)

brev.’

Nektende preteritum perfektum

Mie *en ollu(t) ollu(t)* Kiinassa.

‘Jeg hadde ikke vært i Kina.’

Sie *et ollu(t) käynny(t)* Englanissa.

‘Du hadde ikke besøkt England.’

Se/Hän *ei ollu(t) kirjo(i)ttannu(t)*

preivii ~ preiviä.

‘Han/Hun hadde ikke skrevet noe(n)

brev.’

Met *emmä olheet olheet* Kiinassa.

‘Vi hadde ikke vært i Kina.’

Tet *että olheet käynheet* Englanissa.

‘Dere hadde ikke besøkt England.’

Net/Het *ei olheet kirjo(i)ttanheet*

preivii ~ preiviä.

‘De hadde ikke skrevet noe(n) brev.’

Preivii ~ Preiviä *ei ollu(t) kirjo(i)tettu.*

‘Det hadde ikke blitt skrevet noe(n)

brev.’

6.4.4 Perfektum partisipp i sammensatte verbalformer

Av framstillinga ovafor ser vi at hovedverbet står i perfektum partisipp

- ◆ i nektende preteritum sammen med nektingsverbet,
- ◆ i bekreftende presens perfektum sammen med den personbøyde forma av hjelpeverbet *olla* (‘være’),
- ◆ i nektende presens perfektum sammen med nektingsverbet og nektende form av hjelpeverbet *olla* (‘være’),
- ◆ i bekreftende preteritum perfektum sammen med den personbøyde forma av hjelpeverbet *olla* (‘være’), og
- ◆ i nektende preteritum perfektum sammen med nektingsverbet og hjelpeverbet *olla* (‘være’) i perfektum partisipp.

I entall står perfektum partisipp i nominativ entall, og i flertall står det i nominativ flertall. I passiv kombinerer vi aktive perfektum partisipp-former av hjelpeverbet *olla* ('være') i entall og passive perfektum partisipp-former av hovedverbet i entall. I tabell 6.8 er det samla eksempler på alle bøyingsformer

Tabell 6.8 Sammensatte verbalformer med perfektum partisipp

Sammensatt verbalform	Aktiv 1. sg., 2. sg., 3. sg.	Aktiv form av perfektum partisipp, entall nominativ
Nektende preteritum	<i>en, et, ei</i>	(1) saa/nu(t), vie/ny(t), ui/nu(t); (2a) kulke/nu(t), luke/nu(t), sopi/nu(t), tohti/nu(t), aiko/nu(t), katto/nu(t), näky/ny(t), luotta/nu(t), anta/nu(t), lentä/ny(t), varasta/nnu(t), näytästä/nnu(t); (2b) kävele/nnu(t), aukase/nnu(t), kyytitte/nnu(t), piikaroitte/nu(t), vanhene/nnu(t); (3) ol/lu(t), juos/su(t), näh/ny(t), kävel/y(t), ajatel/lu(t), auka(i)s/su(t); (4) kyyti/ny(t), tarvi/nu(t), piikaroi/nu(t), li(j)e/ny(t), vanhe/nu(t), jatka/nu(t), pöl(j)ä/ny(t), kerä/ny(t), ka(đ)o/nu(t)
Bekreftende presens perfektum	<i>olen, olet, oon</i>	
Nektende presens perfektum	<i>en ole, et ole, ei ole</i>	
Bekreftende preteritum perfektum	<i>olin, olit, oli</i>	
Nektende preteritum perfektum	<i>en ollu(t), et ollu(t), ei ollu(t)</i>	
Sammensatt verbalform	Aktiv 1. pl., 2. pl., 3. pl.	Aktiv form av perfektum partisipp, flertall nominativ
Nektende preteritum	<i>emmä, että, ei</i>	(1) saa/nhee/t, vie/nhee/t, ui/nhee/t; (2a) kulke/nhee/t, luke/nhee/t, sopi/nhee/t, tohti/nhee/t, aiko/nhee/t, katto/nhee/t, näky/nhee/t, luotta/nhee/t, anta/nhee/t, lentä/nhee/t, varasta/nhee/t, näytästä/nhee/t; (2b) kävele/nheet, aukase/nheet, kyytitte/nheet, piikatoitte/nheet, vanhene/nheet; (3) ol/hee/t, juos/hee/t, näh/nhee/t, kävel/hee/t, ajatel/hee/t, auka(i)s/hee/t; (4) kyyti/nhee/t, tarvi/nhee/t, piikaroi/nhee/t, li(j)e/nhee/t, vanhe/nhee/t, jatka/nhee/t, pöl(j)ä/nhee/t, kerä/nhee/t, ka(đ)o/nhee/t
Bekreftende presens perfektum	<i>olema, oletta, oon</i>	
Nektende presens perfektum	<i>emmä ole, että ole, ei ole</i>	
Bekreftende preteritum perfektum	<i>olima, olitta, olthiin ~ olit</i>	
Nektende preteritum perfektum	<i>emmä olheet, että olheet, ei olheet</i>	
Sammensatt verbalform	Passiv	Passiv form av perfektum partisipp, entall nominativ
Nektende preteritum	<i>ei</i>	(1) saa/tu, vie/ty, ui/tu; (2a) kulje/ttu, lu(j)e/ttu, sovi/ttu, toh(đ)i/ttu, ai(j)o/ttu, katto/ttu, nä(v)y/ty, luote/ttu, anne/ttu, lenne/tty, varaste/ttu, näytäste/tty; (2b) kävele/tty, aukase/ttu, kyytitte/tty, piikaroitte/ttu, vanhene/ttu; (3) ol/tu, juos/tu, näh/ty, kävel/ty, ajatel/tu, auka(i)s/tu; (4) kyyti/tty, tarvi/ttu, piikaroi/ttu, li(j)e/tty, vanhe/ttu, jatka/ttu, pöl(j)ä/tty, kerä/tty, ka(đ)o/ttu
Bekreftende presens perfektum	<i>oon</i>	
Nektende presens perfektum	<i>ei ole</i>	
Bekreftende preteritum perfektum	<i>oli</i>	
Nektende preteritum perfektum	<i>ei ollu</i>	

i indikativ som dannes med hjelp av perfektum partisipp. Talla i parentes viser til de ulike verbtypene.

6.5 Kondisjonalis

Modusforma KONDISJONALIS er ganske vanlig både i muntlig og skriftlig kvensk. I kondisjonalis brukes samme person- og tallbøyning som i indikativ, det vil si første, andre og tredje person entall og flertall og passiv form. Videre brukes kondisjonalis i to tidsformer, i presens og i presens perfektum. I motsetning til indikativ markeres kondisjonalis med et eget suffiks. I tredje person entall og i passiv bruker vi suffikset *-is*, ellers *-isi*. Suffikset er med i alle kondisjonalisformene. Setningene i (1–8) gir eksempler på bruken av kondisjonalis:

1. *Mie lähtisin mielelä* Tromsshaan.
'Jeg skulle gjerne dra til Tromsø.'
2. *Sie saisit jo lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä* kothiin.
'Det hadde vært best om du allerede dro heim.'
3. *Ville opastuis* Priitan kans, jos se olis mah(đ)olinen.
'Ville skulle bli kjent med Brita om det var mulig.'
4. Jos met *halluisimma ~ haluaisima*, met *saattaisimma* matkustaa(t) vaikka kuuhun.
'Dersom vi ville, så kunne vi reise om så til månen.'
5. Tet *pölk(k)äisittä* hukki ~ hukkia, jos tet niitä kohtaisitta.
'Dere ville være redd for ulv om dere møtte noen.'
6. Liisa ja Pekka *jatkattais/jatkaisit* matkaa, jos heilä olis piili.
'Lisa og Peder skulle fortsette turen om de hadde bil.'
7. Kuuhunki *läh(đ)ettäis*, jos olis aikamasiini.
'Også til månen skulle man reise om det fantes en tidsmaskin.'
8. Jos met *emmä olis lähtenheet* pyythöön, se met *emmä olis saanheet* kallaa.
'Om vi ikke hadde dratt på fiske, ville vi ikke ha fått fisk.'

6.5.1 Kondisjonalis presens

Nedafor skal vi ta for oss hvordan vi danner bekræftende og nektende former av kondisjonalis presens. De viktigste formene er oppført i tabell 6.9, som følger heilt til slutt i utgreiinga.

6.5.1.1 Bekreftende kondisjonalis presens

KONDISJONALIS PRESENS dannes på følgende måte:

◆ **AKTIV** form av KONDISJONALIS PRESENS består av vokalstammen til verbet etterfulgt av kondisjonalissuffikset *-is(i)* og personsuffikset. Stammen er på samme stadiet som i tredje person av bekreftende indikativ preteritum (se avsnitt 6.4.2.1). I kontrakte verb (type 4.4) er stammen likevel på stadium II – dersom det er mulig i det aktuelle verbet og i den aktuelle varietetten. I tredje person flertall kan vi bruke to varianter: Enten samme form som i passiv eller en variant med personsuffikset *-t*, det vil si samme form som i andre person entall.

Vokalvekslingene i stammen følger generelt de samme reglene som foran preteritums-*i*, med unntak av at stammevokalen *A* står ved lag foran kondisjonalis-suffikset *-is(i)*. (Vokalvekslinger foran suffikset *-i* er forklart i avsnitt 3.1.4.)

Eksempler på aktiv form av kondisjonalis presens: (1. inf. : 3. sg. ind. pret. : 3. sg. kond. pres. : 2. sg. kond. pres./3. pl. kond. pres.) (verbtype 1) *saal/ḏa ~ saal/ha* ('få') : *sa/i : sa/is, sa/isi/t, vie/(ḏ)ä ~ vii/ä* ('bringe, ta med') : *veli : vel/is : vel/isi/t, ui/(ḏ)a* ('svømme') : *u/i : u/is : u/isi/t*, (verbtype 2) *kulke/et ~ kulke/a(t) ~ kulki/a* ('vandre, gå') : *kulk/i : kulk/is : kulk/isi/t, soppi/it ~ sopi/a(t)* ('passe') : *sop/i : sop/is : sop/isi/t, neuvo/ot ~ neuvo/a(t)* ('gi råd') : *neuvo/i : neuvo/is : neuvo/isi/t, ant(t)a/a(t)* ('gi') : *anto/i : anta/is : anta/isi/t, lent(t)ä/ä(t)* ('fly') : *lens/i : lentä/is : lentä/isi/t*, (verbtype 3) *olla* ('være') : *ol/i : oll/is : oll/isi/t, juos/ta* ('springe') : *juoks/i : juoks/is : juoks/isi/t, ajatel/la* ('tenke') : *ajatteli : ajattell/is : ajattell/isi/t, auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/i : auka(i)s/isi/t*, (verbtype 4) *kyyti/tä* ('skysse') : *kyytitt/i : kyytitt/is : kyytitt/isi/t, piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitt/i : piikaroitt/is : piikaroitt/isi/t, li(j)el/tä* ('nærme seg') : *liken/i : liken/is : liken/isi/t, pöl(j)ätä* ('være redd') : *pölkä/s : pölk(k)ä/is : pölk(k)ä/isi/t, ka(ḏ)o/ta* ('forsvinne') : *kato/s : katto/is ~ katoa/is : katto/isi/t ~ katoa/isi/t, kerit/tä* ('rekke') : *kerki/s : kerkki/is ~ kerkiä/is : kerkki/isi/t ~ kerkiä/isi/t*.

◆ **PASSIV** form av KONDISJONALIS PRESENS består av passivstammen etterfulgt av suffikset *-(t)Ais*. I enstava verb (type 1) og *-i* verb med konsonantstamme (type 3) bruker vi varianten *-tAis*, ellers varianten *ttAis*.

Eksempler på passiv form av kondisjonalis presens: (1. inf. : 3. pl. kond. pres./pass. kond. pres.) (verbtype 1) *saal/ḏa ~ saal/ha* ('få') : *saal/tais, vie/(ḏ)ä ~ vii/ä* ('bringe, ta med') : *vie/täis, ui/(ḏ)a : ui/tais* ('svømme'), (verbtype 2a)

kulkke/et ~ kulke/a(t) ~ kulki/a (‘vandre, gå’) : *kulje/ttais, soppi/it ~ sopi/a(t)* (‘passe’) : *sovi/ttais, katto/ot ~ katto/a(t)* (‘se på’) : *katto/ttais, luotta/a(t)* (‘stole på’) : *luote/ttais, lent(t)ä/ät* (‘fly’) : *lenne/ttäis*, (verbtype 3) *olla* (‘være’) : *oll/ttais, juos/ta* (‘springe’) : *juos/tais, ajatel/la* (‘tenke’) : *ajatel/ttais, auka(i)s/ta* (‘åpne’) : *auka(i)s/tais*, (verbtype 4) *kyyti/tä* (‘skysse’) : *kyyti/ttäis, piikaroi/ta* (‘spikre’) : *piikaroi/ttais, li(j)e/tä* (‘nærme seg’) : *li(j)e/ttäis, pöl(j)ä/tä* (‘være redd’) : *pöl(j)ä/ttäis, ka(đ)o/ta* (‘forsvinne’) : *ka(đ)o/ttais, kerit/tä* (‘rekke’) : *keri/ttäis*.

Det er vanlig å bruke den passive kondisjonalisforma også i tredje person flertall. Dersom man velger å bøye verb av type 3 og 4 som overgangsverb (type 2b), så dannes kondisjonalis som illustrert i disse verba: *ajattelle/ttais* og *aukase/ttais* (type 3), og *kyytitte/ttäis, piikaroitte/ttais, likene/ttäis* (type 4).

6.5.1.2 Nektende kondisjonalis presens

Formene for NEKTENDE KONDISJONALIS PRESENS er enkelt å lage:

◆ AKTIV form av NEKTENDE KONDISJONALIS PRESENS danner vi ved å kombinere den personbøyde forma av nektingsverbet *ei* og hovedverbet i tredje person entall av aktiv kondisjonalis. I tredje person flertall kan vi også bruke den passive forma av kondisjonalis presens. Jambør de nektende eksempla i (1–6) nedafor med de bekræftende eksempla (1–6) i innleiinga til avsnitt 6.5 ovafor:

1. *Mie en lähtis mielelä Tromsshaan.*
‘Jeg skulle helst ikke dra til Tromsø.’
2. *Sie et sais vielä lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä kothiin.*
‘Det hadde vært best om du ikke dro heim enda.’
3. *Ville ei opastuis Priitan kans, vaikka se olis mah(đ)olinen.*
‘Ville skulle ikke bli kjent med Brita sjøl om det var mulig.’
4. *Jos met emmä halluis ~ haluais, met emmä tarvittis lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä kuuhun.*
‘Dersom vi ikke ville, så behøvde vi ikke å reise til månen.’
5. *Tet että pölk(k)äis hukkaa ~ hukkia, vaikka niitä kohtaisitta.*
‘Dere ville ikke være redd for ulv sjøl om dere møtte noen.’
6. *Liisa ja Pekka ei jatkais ~ jatkattais matkaa, jos heilä ei olis piiliä ~ piiliä.*
‘Lisa og Peder skulle ikke fortsette turen om de ikke hadde bil.’

Tabell 6.9 Bekreftende og nektende kondisjonalis presens

Verbtype	1. infinitiv	Bekreftende 2. sg./3. pl.	Bekreftende 3. sg. / nektende, alle personer: <i>en, et, ei, emmä, että, ei +</i>	Bekreftende 1. pl.	Bekreftende pass./3. pl. / nektende pass./3. pl.: <i>ei +</i>
1 Enstava verb	saa/dä - saa/ ha	sa/isi/t	sa/is	sa/isi/ma	saa/tais
	vie/(d)ä - vii/ä	ve/isi/t	ve/is	ve/isi/mä	vie/täis
	ui/(d)a	u/isi/t	u/is	u/isi/ma	ui/tais
2 Enstamma verb	kulkke/et - kulke/a(t) - kulki/a	kulk/isi/t	kulk/is	kulk/isi/mma	kulje/ttais
	soppi/it - sopi/ a(t)	sop/isi/t	sop/is	sop/isi/mma	sovi/ttais
	kattoot - katto/a(t)	katto/isi/t	katto/is	katto/isi/ mma	katto/ttais
	näkky/yt - näky/ä(t)	näky/isi/t	näky/is	näky/isi/mmä	nä(v)y/ttäis
	luotta/a(t)	luotta/isi/t	luotta/is	luotta/isi/ mma	luote/ttais
	ant(t)a/a(t)	anta/isi/t	anta/is	anta/isi/mma	anne/ttais
	lent(t)ä/ä(t)	lentä/isi/t	lentä/is	lentä/isi/mmä	lenne/ttäis
	varasta/at	varasta/isi/t	varasta/is	varasta/isi/ma	varaste/ttais
	3 Verb med konsonantstamme	ol/la	ol/isi/t	ol/is	ol/isi/mma
juos/ta		juoks/isi/t	juoks/is	juoks/isi/mma	juos/tais
näh/dä - näh/ hä		näk/isi/t	näk/is	näk/isi/mmä	näh/täis
kävel/ä		kävel/isi/t	kävel/is	kävel/isi/mä	kävel/täis
ajatel/la		ajattel/isi/t	ajattel/is	ajattel/isi/ mma	ajatel/tais
auka(i)s/ta		auka(i)s/isi/t	auka(i)s/is	auka(i)s/isi/ ma	auka(i)s/ tais
4 Verb med to vokalstammer	kyyti/tä	kyytitt/isi/t	kyytitt/is	kyytitt/isi/mä	kyyti/ttäis
	piikaroi/ta	piikaroitt/ isi/t	piikaroitt/is	piikaroitt/isi/ mma	piikaroi/ ttais
	li(j)e/tä	liken/isi/t	liken/is	liken/isi/mä	li(j)e/ttäis
	vanhe/ta	vanhen/isi/t	vanhen/is	vanhen/isi/ma	vanhe/ttais
	jatka/ta	jatka/isi/t	jatka/is	jatka/isi/mma	jatka/ttais
	pöl(j)ä/tä	pölk(k)ä/ isi/t	pölk(k)ä/is	pölk(k)ä/isi/ mmä	pöl(j)ä/ttäis
	ka(d)o/ta	katto/isi/t - katoa/isi/t	katto/is - katoa/is	katto/isi/ mma - katoa/ isi/ma	ka(d)o/ttais

◆ PASSIV form av NEKTENDE KONDISJONALIS PRESENS danner vi ved å kombinere den personbøyde forma av nektings verbet *ei* og hoved verbet i passiv form av bekreftende kondisjonalis (7, 8):

7. Kuuhunkhaan *ei läh(đ)ettäis*, jos *ei olis* aikamasiinii ~ aikamasiinia.
‘Man skulle heller ikke dra til månen om det ikke fantes noen tidsmaskin.’
8. Priitankhaan kans *ei opastuttais*, vaikka se *olis* mah(đ)olinen.
‘Man skulle ikke bli kjent med Priita sjøl om det var mulig.’

6.5.2 Kondisjonalis presens perfektum

Nedafør skal vi gå igjennom bekreftende og nektende former av kondisjonalis presens. De viktigste formene er oppført i tabell 6.10, som følger etter gjennomgangen.

6.5.2.1 Bekreftende kondisjonalis presens perfektum

BEKREFTENDE KONDISJONALIS PRESENS PERFEKTUM danner vi ved å kombinere den personbøyde forma av hjelpeverbet *olla* (‘være’) i bekreftende kondisjonalis presens (*olisin*, *olisit*, *olis*, *olisimma*, *olisitta*, *oltais*) og hoved verbet i perfektum partisipp. (Perfektum partisipp er framstilt i avsnitt 6.4.2.3.) Det er altså den samme perfektum partisipp-forma som også er i bruk i nektende form av indikativ preteritum og i presens perfektum og preteritum perfektum. Eksempler på kondisjonalis perfektum (1–7):

1. Mie *olisin lähteny(t)* mielelä Tromsshaan.
‘Jeg skulle gjerne ha dratt til Tromsø.’
2. Sie *olisit jo saanu(t)* lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä kothiin.
‘Det ville ha vært bra om du allerede skulle ha dratt heim.’
3. Ville *olis opastunnu(t)* Priitan kans, jos se *olis ollu(t)* mah(đ)olinen.
‘Ville skulle ha blitt kjent med Brita om det hadde vært mulig.’
4. Jos met *olisimma halunheet*, met *olisimma saattanheet* lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä vaikka kuuhun.
‘Dersom vi hadde ønska det, så skulle vi ha fått reist om så til månen.’
5. Tet *olisitta pöl(j)änheet* hukkii ~ hukkia, jos niitä *olisitta koh(đ)anheet*.
‘Dere skulle ha blitt redd for ulv om dere hadde møtt noen.’

6. Liisa ja Pekka *olisit/oltais jatkanheet* matkaa, jos heilä *olis ollu(t)* piili.
'Lisa og Peder skulle ha fortsatt turen om de hadde hatt bil.'
7. Kuuhunki *olis lähdetty*, jos *olis ollu(t)* aikamasiini.
'Også til månen skulle man ha reist om det hadde funnes en tidsmaskin.'

Legg også merke til at tredje person flertall og passiv har samme form i bekreftende presens kondisjonalis. I kondisjonalis presens perfektum har hjelpeverbet to alternative former: *oltais* og *olisit*, men hoved verbet står i nominativ flertall av den aktive forma av perfektum partisipp (6). I passiv form av kondisjonalis presens perfektum har hjelpeverbet aktiv form (*olis*), men hoved verbet står i passiv form av perfektum partisipp (7).

6.5.2.2 Nektende kondisjonalis presens perfektum

Aktiv form av nektende kondisjonalis presens perfektum danner vi slik: Personbøyd form av nektings verbet *ei* (*en, et, ei, emmä, että, ei*) + *olis* (i tredje person flertall også *oltais*) + samme form av perfektum partisipp av hoved verbet som i bekreftende kondisjonalis presens perfektum. Eksempler (1–6):

1. Mie *en olis lähteny(t)* mielelä aikamatkale.
'Jeg skulle helst ikke ha dratt på tidsreise.'
2. Sie *et olis vielä saanu(t)* lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä kothiin.
'Du burde ikke ha dratt heim enda.'
3. Kalle *ei olis opastunnu(t)* Priitan kans, jos se *ei olis ollu(t)* mah(đ)olinen.
'Karl skulle ikke ha blitt kjent med Brita om det ikke hadde vært mulig.'
4. Jos met *emmä olis halunheet*, met *emmä olis tarvinheet* lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä kuuhun.
'Dersom vi ikke hadde ønska det, så ville vi ikke ha behovd å reise til månen.'
5. Tet *että olis pöl(j)änheet* hukki ~ hukkia, jos tet *että olis* niitä *koh(đ)atelheet*.
'Dere skulle ikke ha blitt redd for ulv om dere ikke hadde møtt noen.'
6. Liisa ja Pekka *ei olis ~ oltais jatkanheet* matkaa, jos heilä *ei olis ollu(t)* piilii ~ piiliä.
'Lisa og Peder skulle ikke ha fortsatt turen om de ikke hadde hatt bil.'

Passiv form av nektende kondisjonalis presens perfektum danner vi slik: nektingsforma *ei* + hjelpeverbsforma *olis* + hoved verbet i passiv form av perfektum partisipp:

7. Kuuhunkhaan *ei olis lähdetty*, jos *ei olis ollu(t)* aikamasiinii ~ aikamasiinia.
 ‘Heller ikke til månen skulle man ha reist om det ikke hadde funnes noen tidsmaskin.’

Merk at i tredje person flertall av nektende kondisjonalis er det mulig å bruke den passive hjelpeverbsforma *oltais*, men i passiv form av nektende kondisjonalis har hjelpe verbet aktiv form (*olis*).

Tabell 6.10 Bekreftende og nektende kondisjonalis presens perfektum

Sammensatt verbalform	Aktiv 1. sg., 2. sg., 3. sg.	Aktiv form av perfektum partisipp, entall nominativ
Kondisjonalis presens perfektum	<i>olisin, olisit, olis</i>	(1) saa/nu(t), vie/ny(t), ui/nu(t); (2a) kulke/nu(t), luke/nu(t), sopi/nu(t), tohti/nu(t), aiko/nu(t), katto/nu(t), näky/ny(t), luotta/nu(t), anta/nu(t), lentä/ny(t), varasta/nnu(t), näytästä/nny(t); (2b) kyytitte/nny(t), piikaroitte/nu(t), vanhene/nnu(t); (3) ol/lu(t), juos/su(t), näh/ny(t), kävel/y(t), ajatel/lu(t), auka(i)s/su(t); (4) kyyti/ny(t), tarvi/nu(t), piikaroi/nu(t), li(j)e/ny(t), vanhe/nu(t), jatka/nu(t), pöl(j)ä/ny(t), kerä/ny(t), ka(d)o/nu(t)
Nektende kondisjonalis presens perfektum	<i>en olis, et olis, ei olis</i>	
Sammensatt verbalform	Aktiv 1. pl., 2. pl., 3. pl.	Aktiv form av perfektum partisipp, flertall nominativ
Kondisjonalis presens perfektum	<i>olisimme, olisitte, olisit - oltais</i>	(1) saa/nhee/t, vie/nhee/t, ui/nhee/t; (2a) kulke/nhee/t, luke/nhee/t, sopi/nhee/t, tohti/nhee/t, aiko/nhee/t, katto/nhee/t, näky/nhee/t, luotta/nhee/t, anta/nhee/t, lentä/nhee/t, varasta/nhee/t, näytästä/nhee/t; (2b) kyytitte/nheet, piikatoitte/nheet, vanhene/nheet; (3) ol/hee/t, juos/hee/t, näh/nhee/t, kävel/hee/t, ajatel/hee/t, auka(i)s/hee/t; (4) kyyti/nhee/t, tarvi/nhee/t, piikaroi/nhee/t, li(j)e/nhee/t, vanhe/nhee/t, jatka/nhee/t, pöl(j)ä/nhee/t, kerä/nhee/t, ka(d)o/nhee/t
Nektende kondisjonalis presens perfektum	<i>emmä olis, että olis, ei olis - oltais</i>	
Sammensatt verbalform	Passiv	Passiv form av perfektum partisipp, entall nominativ
Kondisjonalis presens perfektum	<i>olis</i>	(1) saa/tu, vie/ty, ui/tu; (2a) kulje/ttu, lu(j)e/ttu, sovi/ttu, toh(d)i/ttu, ai(j)o/ttu, katto/ttu, nä(v)y/tty, luote/ttu, anne/ttu, lenne/tty, varaste/ttu, näytäste/tty; (3) ol/tu, juos/tu, näh/ty, kävel/ty, ajatel/tu, auka(i)s/tu; (2b) kyytitte/tty, piikaroitte/ttu, vanhene/ttu; (4) kyyti/tty, tarvi/ttu, piikaroi/ttu, li(j)e/tty, vanhe/ttu, jatka/ttu, pöl(j)ä/tty, kerä/tty, ka(d)o/ttu
Nektende kondisjonalis presens perfektum	<i>ei olis</i>	

6.6 Imperativ

Med modusforma *IMPERATIV* markerer vi det finitte verbet i bydesetninger (se avsnitt 2.4.6.3). Til liks med de andre to modusformene, indikativ og kondisjonalis, så har også imperativ to tallformer og tre personer, første, andre og tredje person. I tillegg forekommer ei passiv form av imperativ, men den er bare i liten grad brukt.

Imperativ er vanligst i andre person entall og flertall. Som regel oppfordrer eller befaler man jo noen som er til stede. Men det er også mulig at taleren eller talerne retter ønsket eller befalinga mot si eiga gruppe, og da bruker vi første person flertall. Dersom oppfordringa er adressert til en eller flere personer som ikke er til stede, så står imperativsforma i tredje person entall eller flertall. Derimot fins det ikke egne imperativsformer i første person entall.

I prinsippet kan vi også danne imperativ i presens perfektum, men slike former er nesten ikke i bruk og skal derfor ikke behandles her.

Nedafor skal vi se nærmere på hvordan vi danner imperativ i de ulike personene og – i den grad det er relevant – i de ulike verbgruppene. Til slutt følger en tabell hvor de viktigste bøyingsformene er sammenstilt (se tabell 6.11).

6.6.1 Imperativ første person flertall

I *IMPERATIV FØRSTE PERSON FLERTALL* bruker vi samme verbform som i første person flertall av indikativ presens. Men til forskjell fra indikativ, hvor subjektet som regel er uttrykt gjennom det personlige pronomenet *met* ('vi'), så er pronomenet utelatt i bydesetninger. Jambfør imperativssetningene i (5–8) med indikativssetningene i (1–4):

Indikativ presens, 1. pl.

1. *Met läh(đ)emä* Raishiin.
'Vi drar til Nordreisa.'
2. *Met emmä läh(đ)e* Raishiin.
'Vi drar ikke til Nordreisa.'
3. *Met kirjo(i)tamma* preivin faarile.
'Vi skriver et brev til far.'
4. *Met emmä kirjo(i)ta* preivii ~ preiviä faarile.
'Vi skriver ikke (noe) brev til far.'

Imperativ, 1. pl.

5. *Läh(đ)emä* Raishiin!
'La oss dra til Nordreisa!'
6. *Emmä läh(đ)e* Raishiin!
'Ikke la oss dra til Nordreisa!'
7. *Kirjo(i)tamma* preivin faarile!
'La oss skrive et brev til far!'
8. *Emmä kirjo(i)ta* preivii ~ preiviä faarile!
'Ikke la oss skrive (noe) brev til far!'

6.6.2 Imperativ andre person entall

IMPERATIV I ANDRE PERSON ENTALL OG FLERTALL er gjengs både i tale og skrift. Bekreftende form av imperativ i andre person entall er identisk med nektingsforma i presens (se avsnitt 6.4.1.2). Jmfør imperativsformene i (5–8) med de nektende presensformene i (1–4):

Nektende presens

1. Mie en *läh(đ)e* aikamatkale.
'Jeg drar ikke på tidsreise.'
2. Met *emmä kirjo(i)ta* preivii ~ preiviä faarile.
'Vi skriver ikke (noe) brev til far.'
3. Het ei hihtaa pääs(s)iäisinä.
'De går ikke på ski i påska.'
4. Pekka *ei kattoo* ~ *katoa* mihinkhään.
'Peder forsvinner ikke noen steder.'

Bekreftende imperativ, 2. sg.

5. *Läh(đ)e* aikamatkale!
'Dra på tidsreise!'
6. *Kirjo(i)ta* preivin faarile!
'Skriv (et) brev til far!'
7. *Hihtaa* pääs(s)iäisinä!
'Gå på ski i påska!'
8. *Kattoo* ~ *Katoa* täältä!
'Forsvinn herifra!'

Nektende imperativ i andre person entall danner vi ved å kombinere imperativsforma av nektingsverbet i andre person entall, *älä*, med hovedverbet i samme form som i bekreftende imperativ. Jmfør de nektende imperativsformene i (9–11) med de bekreftende imperativsformene i (12–14):

Bekreftende imperativ, 2. sg.

9. *Läh(đ)e* aikamatkale!
'Dra på tidsreise!'
10. *Kirjo(i)ta* preivin faarile!
'Skriv (et) brev til far!'
11. *Hihtaa* pääs(s)iäisinä!
'Gå på ski i påska!'

Nektende imperativ, 2. sg.

12. *Älä läh(đ)e* aikamatkale!
'Ikke dra på tidsreise.'
13. *Älä kirjo(i)ta* preivii ~ preiviä faarile!
'Ikke skriv (noe) brev til far.'
14. *Älä hiihtaa* pääs(s)iäisinä!
'Ikke gå på ski i påska.'

6.6.3 Imperativ andre person flertall

Suffikset i ANDRE PERSON FLERTALL AV IMPERATIV er *-(k)kAA*. Varianten *-kkAA* brukes i verbtype 1, 2 og 3, men bare i skriftspråksvarieteter som har spesialstadieveksling (se avsnitt 3.1.1.2). Andre person flertall av imperativ dannes på følgende måte:

◆ I verbtype 1 (enstava verb) fester vi imperativssuffikset direkte til verbstammen. For eksempel (1. inf. : 2. pl. imp.) *saa/ḏa* ~ *saa/ha* ('få') : *saa/(k)kaa*, *vie/ḏä* ~ *vii/ä* ('bringe, ta med') : *vie/(k)kää*.

◆ I verbtype 2 (enstamma verb) fester vi imperativssuffikset til verbstammen på stadium II dersom den veksler etter mønster II : I. For eksempel (1. inf. : perf. pts. : 1. sg. ind. pres. : 2. pl. imp.) *autta/a(t)* ('hjelpe') : *autta/nu(t)* : *auta/n* : *autta/(k)kaa*, *kirjo(i)tta/a(t)* ('skrive') : *kirjo(i)tta/nnu(t)* : *kirjo(i)ta/n* : *kirjo(i)tta/(k)kaa*, *lähättä/ä(t)* ('sende') : *lähättä/nny(t)* : *lähätä/n* : *lähättä/(k)kää*. Dersom stammen veksler etter mønster (II :) I : o, så fester vi imperativssuffikset til I-stammen. For eksempel (1. inf. : perf. pts. : 1. sg. ind. pres. : 2. pl. imp.) *ant(t)a/a(t)* ('gi') : *anta/nu(t)* : *anna/n* : *anta/(k)kaa*, *jakka/a(t)* ('dele') : *jaka/nu(t)* : *ja(j)an* : *jaka/(k)kaa*, *kulkke/et* ~ *kulke/a(t)* ~ *kulki/a* ('vandre, gå') : *kulke/nu(t)* : *kulje/n* : *kulke/(k)kaa*, *soppi/it* ~ *sopi/a(t)* ('passe') : *sopi/nu(t)* : *sovi/n* : *sopi/(k)kaa*. Dersom stammen ikke gjennomgår gradveksling, så fester vi imperativssuffikset til denne ene stammen. For eksempel (1. inf. : perf. pts. : 1. sg. ind. pres. : 2. pl. imp.) *katto/ot* ~ *katto/a(t)* ('se på') : *katto/nu(t)* : *katto/n* : *katto/(k)kaa*, *paina/at* ('presse, trykke') : *paina/nu(t)* : *paina/n* : *paina/(k)kaa*.

◆ I verbtype 3 (verb med konsonantstamme) fester vi imperativssuffikset til konsonantstammen. Dersom stammekonsonanten er *h* eller *s*, så er suffiksforma alltid *-kAA*, ellers bruker vi *-kAA* eller *-kkAA*, avhengig av om varieteten har spesialstadieveksling eller ikke. For eksempel: (1. inf. : 1. sg. ind. pres. : 2. pl. imp.) *men/nä* ('gå') : *mene/n* : *men/(k)kää*, *kävel/ä* ('spasere, gå') : *kävele/n* : *kävel/(k)kää*, *pur/ra* ('bite') : *pure/n* : *pur/(k)kaa*, *pes/tä* ('vaske') : *pese/n* : *pes/kää*, *näh/ḏä* ~ *näh/hä* ('se') : *nä(j)e/n* : *näh/kää*, *teh/ḏä* ~ *teh/hä* ('gjøre') : *tehe/n* : *teh/kää*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)se/n* : *auka(i)s/kaa*.

◆ I verbtype 4 (verb med to vokalstammer) fester vi imperativssuffikset til den korte vokalstammen. Suffikset har forma *-kkAA* i alle varietetene. For eksempel: (1. inf. : 1. sg. ind. pres. : 2. pl. imp.) *kyyti/tä* ('skysse') : *kyytite/n* : *kyyti/kkää*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitte/n* : *piikaroi/kkaa*, *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *likene/n* : *li(j)e/kkää*, *hih(ḏ)a/ta* ('gå på ski') : *hihtaa/n* : *hih(ḏ)a/kkaa*.

Nektende form av imperativ i andre person flertall danner vi på samme måte som i entall. Det vil si at vi kombinerer imperativsforma av nektings verbet i andre person flertall, *äl(k)kää*, med hoved verbet i samme form som i bekreftende imperativ. Jmfør de nektende imperativsformene i (5–8) med de bekreftende imperativsformene i (1–4):

Bekreftende imperativ, 2. pl.

1. *Viek(k)ää* preivin posthiin!
'Ta med brevet til postkontoret!'
2. *Auttak(k)aa* aina muorii ~
muoria!
'Hjelp alltid mor!'
3. *Men(k)kää* kothiin!
'Gå heim!'
4. *Hih(đ)akkaa* pääs(s)iäisinä!
'Gå på ski i påska!'

Nektende imperativ, 2. pl.

5. *Äl(k)kää* *viek(k)ää* preivii ~ preiviä
posthiin!
'Ikke ta med brevet til postkontoret!'
6. *Äl(k)kää* koskhaan *autta(k)kaa*
muorii ~ muoria!
'Aldri hjelp mor!'
7. *Äl(k)kää* *men(k)kää* kothiin!
'Ikke gå heim!'
8. *Äl(k)kää* *hih(đ)akkaa* pääs(s)iäisinä!
'Ikke gå på ski i påska!'

6.6.4 Imperativ tredje person entall og flertall

I tredje person av imperativ bruker vi suffiksa *-khOOn* (entall) og *-khOOt* (flertall). Disse suffiksa festes til verbstammen på samme måte som imperativsuffiksa i andre person flertall (se avsnitt 6.6.3). Det som skiller imperativ i tredje person fra imperativ i de andre personene, er at imperativsetninger i tredje person vanligvis også har med et synlig subjekt, det vil si den som befalinga eller oppfordringa er retta mot. Setningene i (1–5) er eksempler på imperativ i tredje person entall / tredje person flertall. Ofte fins det ingen fullgod norsk oversettelse av kvenske imperativsformer i tredje person. Et unntak er mer høgtidelig språkbruk, som i eksempel (10).

1. *Viekhöön* Pekka / *Viekhööt* pojat preivin posthiin!
'Peder/Guttene får ta brevet til postkontoret!'
2. *Auttakhoon* faari / *Auttakhoot* kläpit muorii ~ muoria!
'Far/Ungene får hjelpe mor!'
3. *Hih(đ)akhoon* Liisa / *Hih(đ)akhoot* krannit tänne pääs(s)iäisinä!
'Lisa/Naboene får komme hit på ski i påska!'
4. *Menkhöön* äiji / *Menkhööt* tyttäret kothiin!
'Bestefar/Jentene får gå heim!'
5. *Olkhoon* Jumala armolinen! / *Olkhoot* herrat armoliset köyhile!
'Måtte Gud være nådig!' / 'Måtte herrefolket være nådig med de fattige!'

Nektende imperativ i tredje person dannes som regel ved å kombinere bekreftende form av hjelpeverbet *olla* ('være) i tredje person (*olkhoon/olkhoot*)

med hovedverbet i 3. infinitiv abessiv, det vil si med suffikset *mA/ttA*. (Se avsnitt 6.8.1.3 om 3. infinitiv.) Setningene i (6–10) er eksempler på nektende imperativ i tredje entall / tredje person flertall:

6. *Olkhoon Pekka / Olkhoot pojat viemättä* preivii ~ preiviä posthiin!
'Peder/Guttene får la være å ta med brevet til postkontoret!'
7. *Olkhoon faari / Olkhoot kläpit auttamatta muorii ~ muoria!*
'Far/Ungene får la være å hjelpe mor!'
8. *Olkhoon Liisa / Olkhoot krannit hihtaamatta tänne pääs(s)äisinä!*
'Lisa/Naboene får la være å komme hit på ski i påska!'
9. *Olkhoon äiji / Olkhoot tyttäret menemättä kothiin!*
'Bestefar/Jentene får la være å gå heim!'
10. *Olkhoon Jumala olematta armolinen. / Olkhoot herrat olematta armoliset köyhile!*
'Mätte Gud ikke være nådig! / Mätte herrefolket ikke være nådig med de fattige!'

I stedet for imperativsformene i tredje person flertall kan vi bruke imperativsformer i tredje person entall. Vi får da bydesetninger som i (11–13):

11. *Menkhöön tyttäret kothiin!*
'Mätte jentene gå heim!'
12. *Olkhoon herrat armoliset köyhile!*
'Mätte herskapet være nådig med de fattige!'
13. *Olkhoon kläpit auttamatta muorii ~ muoria!*
'Ungene får la være å hjelpe mor!'

6.6.5 Passiv imperativ

PASSIV IMPERATIV er ikke vanlig i kvensk, verken i talemålet eller i skriftspråket. Dersom man likevel ønsker å bruke slike former – for eksempel i lovtekster eller andre offisielle skriv – så kan setningene i (1–4) tjene som eksempler. Også her er det vanskelig å gi fullgode norske oversettelser.

1. *Ostettakhoon ensistä mettän ja sitte vasta kaa(đ)ettakhoon sen!*
'Først skal det kjøpes skog, og så skal den hogges ned!'

2. *Annettakhon* keisarille mitä keisarille kuuluu!
'Gi keiseren det som tilhører keiseren!'
3. *Tuomittakhon* rikolisen vii(ḍ)eksi vuo(ḍ)eksi fankilhaan!
'Gjerningsmannen skal dømmes til fem års fengsel!'
4. *Ajateltakhon* minusta mitä vain, mie en siitä perusta!
'Folk får synes om meg hva som helst, jeg bryr meg ikke om det!'

BEKREFTENDE PASSIV IMPERATIV dannes ved å feste det passive imperativssuffikset til passivstammen (se avsnitt 6.2.5). I enstava verb (type 1) og i verb med konsonantstamme (type 3) bruker vi suffiksforma *-tAkhOOn*, ellers *-ttAkhOOn*. Vi får da følgende former i de ulike verbtypene:

- ◆ Verbttype 1: (1. inf. : pass. ind. pres. : pass. imp.) *saal/ḍaa ~ saal/ha* ('få') : *saal/(ḍ)haan* : *saal/takhon*, *vie/(ḍ)ä* ('bringe, ta med') : *vie/(ḍ)hään* : *vie/täkhöön*, *ui/(ḍ)a* ('svømme') : *ui/(ḍ)haan* : *ui/takhon*;
- ◆ Verbttype 2: (1. inf. : pass. ind. pres. : pass. imp.) *kulkke/et ~ kulke(a(t) ~ kulki/a* ('vandre, gå') : *kulje/thaan* : *kulje/ttakhon*, *lukke/et ~ luke/a(t) ~ luki/a* ('lese') : *lu(j)e/thaan* : *lu(j)e/ttakhon*, *soppi/it ~ sopia(t)* ('passe') : *sovi/thaan* : *sovi/ttakhon*, *tohti/it ~ tohti/a(t)* ('tørre') : *toh(ḍ)il/thaan* : *toh(ḍ)il/ttakhon*, *aikko/ot ~ aiko/a(t)* ('akte, ha til hensikt') : *ai(j)o/thaan* : *ai(j)o/ttakhon*, *katto/ot ~ katto/a(t)* ('se på') : *katto/thaan* : *katto/ttakhon*, *näkky/yt ~ näky/ä(t)* ('synes') : *nä(v)y/thään* : *nä(v)y/ttäkhöön*, *luotta/a(t)* ('stole på') : *luote/thaan* : *luote/ttakhon*, *ant(t)a/a(t)* ('gi') : *anne/thaan* : *anne/ttakhon*, *varasta/at* ('stjele') : *varaste/thaan* : *varaste/ttakhon*, *lent(t)ä/ä(t)* ('fly') : *lenne/thään* : *lenne/ttäkhöön*, *näytäst/ät* ('vise') : *näytäste/thään* : *näytäste/ttäkhöön*;
- ◆ Verbttype 3: (1. inf. : pass. ind. pres. : pass. imp.) *ol/la* ('være') : *ol/haan* : *ol/takhon*, *juos/ta* ('springe') : *juos/thaan* : *juos/takhon*, *näh/ḍä ~ näh/hä* ('se') : *näh/(ḍ)hään* : *näh/täkhöön*, *kävel/ä* ('spasere, gå') : *kävel/hään* : *kävel/täkhöön*, *ajatel/la* ('tenke') : *ajatel/haan* : *ajatel/takhon*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/thaan* : *auka(i)s/takhon*, *täris/tä* ('dirre') : *täris/thään* : *täris/täkhöön*;
- ◆ Verbttype 4: (1. inf. : pass. ind. pres. : pass. imp.) *kyyti/tä* ('skysse') : *kyyti/thään* : *kyyti/ttäkhöön*, *tarvi/ta* ('trenge') : *tarvi/thaan* : *tarvi/ttakhon*, *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *li(j)e/thään* : *li(j)e/ttäkhöön*, *vanhe/ta* ('bli eldre') : *vanhe/thaan* : *vanhe/ttakhon*, *jatka/ta* ('fortsette') : *jatka/thaan* : *jatka/ttakhon*, *pöl(j)ä/tä* ('være redd') : *pöl(j)ä/thään* : *pöl(j)ä/ttäkhöön*, *keri/tä* ('rekke') : *keri/thään* : *keri/ttäkhöön*, *ka(ḍ)o/ta* ('forsvinne') : *ka(ḍ)o/thaan* : *ka(ḍ)o/ttakhon*.

I overgangsverb (type 2b) får vi passive imperativsformer som (1. inf. : pass. imp.) *ajattela/a(t)* ('tenke') : *ajattela/ttakhoon*, *aukase/a(t)* ('åpne') : *aukase/ttakhoon*, *kyytite/ä(t)* ('skysse') : *kyytite/ttäkhöön*, *piikaroitte/a(t)* ('spikre') : *piikaroitte/ttakhoon*, *likene/ä(t)* ('nærme seg') : *likene/ttäkhöön*.

NEKTENDE PASSIV IMPERATIV er enda mer perifert. Den kan dannes ved å kombinere den passive imperativsforma av hjelpeverbet *olla* ('være'), *oltakhoon*, med hovedverbet i 3. infinitiv abessiv, altså som i aktiv form av nektende imperativ i tredje person. Jmfør eksemplet på nektende passiv imperativ i (5) med eksempla på aktiv form av nektende imperativ i tredje person i (6–10) i avsnitt 6.6.4).

5. *Oltakhoon kaatamatta mettää ennen ko se oon ostettu.*
'Skog skal ikke hogges før en har kjøpt den.'

Tabell 6.11 oppsummerer hvordan de ulike imperativsformene dannes. I tabellen har vi utelatt imperativ i tredje person flertall. Denne forma dannes ved å erstatte suffikset *-khOOn* med suffikset *-khOOt*. Tabellen mangler også imperativsformer i første person flertall. De er identiske med formene i første person flertall i indikativ presens.

Tabell 6.11 Imperativ

Verbtype	1. infinitiv	2. sg. (<i>älä</i>)	3. sg. <i>hän/se</i>	2. pl. (<i>äl(k)kää</i>)	Passiv
1 Enstava verb	<i>saa/da - saa/ha</i>	<i>saa</i>	<i>saa/khoon</i>	<i>saa/(k)kaa</i>	<i>saa/takhoon</i>
	<i>vie/(d)ä - vii/ä</i>	<i>vie</i>	<i>vie/khöön</i>	<i>vie/(k)kää</i>	<i>vie/täkhöön</i>
	<i>ui/(d)a</i>	<i>ui</i>	<i>ui/khoon</i>	<i>ui/(k)kaa</i>	<i>ui/takhoon</i>
2 Enstamma verb					
2a Opprinnelige	<i>kulkke/et - kulke/a(t) - kulki/a</i>	<i>kulje</i>	<i>kulke/khoon</i>	<i>kulke/(k)kaa</i>	<i>kulje/ttakhoon</i>
	<i>soppi/it - sopi/a(t)</i>	<i>sovi</i>	<i>sopi/khoon</i>	<i>sopi/(k)kaa</i>	<i>sovi/ttakhoon</i>
	<i>katto/ot - katto/at</i>	<i>katto</i>	<i>katto/khoon</i>	<i>katto/(k)kaa</i>	<i>katto/ttakhoon</i>
	<i>kyssy/yt - kysy/ä(t)</i>	<i>kysy</i>	<i>kysy/khöön</i>	<i>kysy/(k)kää</i>	<i>kysy/ttäkhöön</i>
	<i>luotta/a(t)</i>	<i>luota</i>	<i>luotta/khoon</i>	<i>luotta/(k)kaa</i>	<i>luote/ttakhoon</i>
	<i>ant(t)a/a(t)</i>	<i>anna</i>	<i>anta/khoon</i>	<i>anta/(k)kaa</i>	<i>anne/ttakhoon</i>
	<i>varasta/a(t)</i>	<i>varasta</i>	<i>varasta/khoon</i>	<i>varasta/kkaa</i>	<i>varaste/ttakhoon</i>

Tabell 6.11 (Fortsatt)

Verbtype	1. infinitiv	2. sg. (älä)	3. sg. hän/se	2. pl. (ä/(k)kää)	Passiv
2b Overgangsverb	muistele/a(t)	muistele	muistele/khoon	muistele/ kkaa	muistele/ ttakhoon
	aukase/a(t)	aukase	aukase/khoon	aukase/kkaa	aukase/ttakhoon
	kyytite/ä(t)	kyytite	kyytite/khöön	kyytite/kkää	kyytite/ ttäkhöön
	likene/ät	likene	likene/khöön	likene/kkää	likene/ttäkhöön
3 Verb med konsonantstamme	ol/la	ole	ol/khoon	ol/(k)kaa	ol/takhoon
	juos/ta	juokse	juos/khoon	juos/kaa	juos/takhoon
	näh/dä - näh/hä	nä(j)e	näh/khöön	näh/kää	näh/täkhöön
	ajatel/la	ajattele	ajatel/khoon	ajatel/(k)kaa	ajatel/takhoon
	auka(i)s/ta	auka(i)se	auka(i)s/khoon	auka(i)s/kaa	auka(i)s/takhoon
4 Verb med to vokalstammer	kyyti/tä	kyytite	kyyti/khöön	kyyti/kkää	kyyti/ttäkhöön
	piikaroi/ta	piikaroitte	piikaroi/khoon	piikaroi/kkaa	piikaroi/ttakhoon
	li(j)e/tä	likene	li(j)e/khöön	li(j)e/kkää	li(j)e/ttäkhöön
	vanhe/ta	vanhene	vanhe/khoon	vanhe/kkaa	vanhe/ttakhoon
	jatka/ta	jatkaa	jatka/khoon	jatka/kkaa	jatka/ttakhoon
	pöl(j)ä/tä	pöl(k)kää	pöl(j)ä/khöön	pöl(j)ä/kkää	pöl(j)ä/ttäkhöön
	ka(d)o/ta	kattoo - katoa	ka(d)o/khoon	ka(d)o/kkaa	ka(d)o/ttakhoon

6.7 Jamføring av tredje person flertall og passiv

I gjennomgangen av de verbale bøyingskategoriene så langt har vi sett at tredje person flertall noen ganger har samme form som passiv, mens de andre ganger har hver si bøyingsform. I tabell 6.12 har vi oppsummert når bøyingsforma i tredje person flertall er identisk med passiv, og når de to skiller lag. Jamføringa er illustrert med eksempelverbet *ant(t)a/a(t)* ('gi', verbtype 2). I tabellen er former som inneholder passivsuffiks, kursivert.

Tabell 6.12 Jamføring mellom tredje person flertall og passiv

Bøyingskategori/-trekk	Tredje person flertall (het, net)	Passiv
Enkle verbalformer:		
Indikativ presens	<i>annethaan</i> - ant(ta)ava(t)	<i>annethaan</i>
Indikativ preteritum	<i>annethiin</i> - annoit	<i>annethiin</i>
Kondisjonalis presens	<i>annettais</i> - antaisit	<i>annettais</i>
Imperativ presens	antakhoot - antakhoon	<i>annetakhoon</i>
Sammensatte verbalformer:		
Indikativ presens perfektum	oon antanheet	oon <i>annettu</i>
Indikativ preteritum perfektum	<i>olthiin</i> - olit antanheet	<i>oli kirjoitettu</i>
Kondisjonalis presens perfektum	<i>oltais</i> - olisit antanheet	<i>olis annettu</i>
Nektende former:		
Indikativ presens	ei anna	ei <i>anneta</i>
Indikativ preteritum	ei antanheet	ei <i>annettu</i>
Indikativ presens perfektum	ei ole antanheet	ei ole <i>annettu</i>
Indikativ preteritum perfektum	ei olheet antanheet	ei ollu <i>annettu</i>
Kondisjonalis presens	ei <i>annettais</i> - ei antais	ei <i>annettais</i>
Kondisjonalis presens perfektum	ei <i>oltais</i> - ei olis antanheet	ei olis <i>annettu</i>
Imperativ presens	olkhoot antamatta	<i>oltakhoon</i> antamatta

6.8 Infinitte verbformer

Infinitte verbformer kan ikke opptre aleine som verbal i ei setning, men derimot som del av ei sammensatt verbalform sammen med nektings verbet og/ eller sammen med et hjelpeverb. Det er illustrert i setningene i (1–3):

1. Mie *olen juonu(t)* paljon vettä.
'Jeg har drukket mye vatn.'
2. Pojat *oon syönheet* poronlihhaa.
'Guttene har spist reinkjøtt.'
3. Mulla *ei ole tullu(t)* käytyksi Helsingissä.
'Jeg fikk ikke reist til Helsingfors.'

Det fins to typer infinitte verbformer, infinitiv og partisipp, og de skiller seg på ett grunnleggende punkt med hensyn til syntaktisk funksjon: Infinitiver har

som regel samme funksjoner som NP-er (4), mens partisipp har samme funksjoner som AP-er (5). Jamfør de infinitte verbformene i setningene i (4, 5) med NP-en og AP-en i setningene i (6, 7).

Infinitiv verbform	NP/AP
4. Mie halluun <i>syöä</i> ~ <i>syyä</i> . 'Jeg har lyst til å spise.'	6. Mie halluun <i>ruok(k)aa</i> . 'Jeg har lyst på mat.'
5. <i>Kuolu(t)</i> mies makas ruumiskirstussa. 'Den døde mannen lå i likkista.'	7. <i>Vanhaa</i> mies makas ruumiskirstussa. 'Den gamle mannen lå i likkista.'

1. infinitivsforma *syöä* ~ *syyä* i den første setninga (4) fungerer som objekt og kan erstattes med NP-en *ruok(k)aa* (6). I den andre setninga (5) har vi *kuolu(t)*, som er nominativ entall av den aktive perfektum partisipp-forma av verbet *kuola* ('dø'), og som kan erstattes med AP-en *vanhaa* (7).

Infinitiv og partisipp skiller seg også på et annet punkt: Mens partisipp bøyes i kasus og tall, så er kasusbøying av infinitiv mindre vanlig, og de har inga tallbøying.

6.8.1 Infinitiv

Det fins tre typer infinitiv i kvensk, og de kalles for FØRSTE, ANDRE og TREDJE INFINITIV. Infinitiv danner sin egen frasetype, som vi kaller for INFINITIVSFRASE. Her er tre eksempler på setninger med infinitivsfrase (1–3):

1. Oon paha [*ette kuola nuorena*].
'Det er ille å dø ung.'
2. *Nukkuissa* ihmisen oon hyvä olla.
'Mennesket har det godt når det sover.'
3. Miina lähti [*hihtaamhaan tunturhiin*].
'Miina dro til fjells for å gå på ski.'

6.8.1.1 Første infinitiv

FØRSTE INFINITIV fungerer vanligvis som subjekt eller objekt i setninga, og den danner da sin egen VP i form av infinitivsfrase. I objektsfunksjon er infinitivsfraser vanlig i for eksempel indirekte setninger (1) og i modalsetninger

(2) (se avsnitt 4.3 og 4.4.1). Som subjekt fungerer infinitivsfraser i modale setninger med verbsamband som verbal (3) (se avsnitt 4.4.2):

1. Hukka ajatteli [*lähte/e(t) ~ lähteä(t) ~ lähtiä* jäneksenpyythöön].
‘Ulven tenkte å dra på harejakt.’
2. Hukka häytyi [*saada ~ saaha* ruok(k)aa].
‘Ulven må få mat.’
3. Tunturissa oon soma *hih(d)ata*.
‘Det er fint å gå på ski på vidda.’

I indirekte setninger kan vi legge til subjunksjonen *ette* (‘at’) (4). Men konstruksjoner med *ette* og 1. infinitiv kan også fungere som etterstilte modifikatorer til substantiv (5):

4. Mie sanoin pojile [*ette lähtiä* minun myötä kotia].
‘Jeg sa til guttene at de skulle dra heim sammen med meg.’
5. Hänelä ei ole tarmoa [*ette heittää* polttamasta].
‘Han/Hun har ikke ork til å slutte å røyke.’

Første infinitiv har bare éi form, og det er den som vi kjenner som oppslagsforma til verbet. Infinitivssuffikset festes til den korte verbstammen dersom verbet har slik. Suffikset i første infinitiv har til dels litt ulik form i de ulike varietetene. Vi skiller mellom disse suffiksvariantene:

◆ Verbtype 1: *-dA* eller *-hA* ~ *-A*. I Porsanger-varieteteten er suffikset alltid *-dA*, for eksempel *saa/dA* (‘få’), *jää/dä* (‘bli igjen’), *ui/dA* (‘svømme’), *myy/dä* (‘selge’), *tuo/dA* (‘bringe, ha med’), *vie/dä* (‘bringe, ta med’), *syö/dä* (‘spise’), *juo/dA* (‘drikke’).

I de andre varietetene veksler suffikset mellom *-hA* og *-A* avhengig av hvilke vokaler vi finner i verbstammen. Slutter stammen på lang vokal, bruker vi suffikset *-hA*, som for eksempel i verba *saa/ha* (‘få’) og *jää/hä* (‘bli igjen’). Slutter stammen på diftong, bruker vi suffikset *-A*, som for eksempel i (1. inf. : 1. sg. akt. ind. pres.) *käy/ä* (‘dra en tur’) : *käy/n*, *ui/a* (‘svømme’) : *ui/n*. Et unntak er verbet *myy/ä* (‘selge’) : *myy/n*. Derimot blir diftongene *ou*, *öy* og *ie* utjamna foran 1. infinitivssuffiks. Vi får da former som *juu/a* (‘drikke’) : *juo/n*, *tuu/a* (‘bringe, ha med’) : *tuo/n*, *sy/ä* (‘spise’) : *syö/n*, *vii/ä* (‘bringe, ta med’) : *vie/n*.

◆ Verbttype 2: $-Vt \sim -A(t)$. I varietetene i Porsanger og Nordreisa, som begge har vokalutjamning, brukes suffikset $-Vt$. Her er V for samme vokal som siste vokalen i stammen. Eksempler: (1. inf. : akt. perf. pts. sg. nom.) *jakka/at* ('dele') : *jaka/nu(t)*, *lähte/et* ('dra av gårde') : *lähte/ny(t)*, *soppi/i(t)* ('passe') : *sopi/nu(t)*, *siirtty/yt* ('flytte') : *siirty/ny(t)*. I Nordreisa er det vanlig å sløyfe final t i 1. infinitiv, altså for eksempel *jakkaa*.

I de andre varietetene slutter type 2-verb på $-A$ eller $-At$ i 1. infinitiv. Former med final t er ganske vanlige i de vestlige varietetene, mens suffikset i Varanger alltid er $-A$. I Varanger må vi også huske regelen om at eA blir til iA . Vi får da former som *jakka/a(t)* ('dele'), *lähte/ä(t) \sim lähti/ä* ('dra av gårde'), *sopi/a(t)* ('passe').

I overgangsverb (type 2b) ser 1. infinitiv ut som i disse eksempla: *muistele/a(t)* ('fortelle'), *ajattele/a(t)* ('tenke'), *aukase/a(t)* ('åpne'), *tärise/ä(t)* ('dirre'), *havaitte/a(t)* ('merke'), *piikaroitte/a(t)* ('spikre'), *likene/ä(t)* ('nærme seg').

◆ Verbttype 3: Infinitivssuffiksa er stort sett de samme i alle varietetene med unntak av verba *näh/ďä \sim näh/hä* ('se') og *teh/ďä \sim teh/hä* ('gjøre'), som utenom Porsanger bruker suffikset $-hA$. I de andre verba av type 3 slutter 1. infinitiv på $-tA$ dersom stammekonsonanten er s , ellers blir t -en i suffikset assimilert av stammekonsonanten, det vil si at den er identisk med stammekonsonanten. Eksempler: *pes/tä* ('vaske'), *juos/ta* ('springe'), *auka(i)s/ta* ('åpne'), *tul/la* ('komme'), *men/nä* ('gå'), *pur/ra* ('bite'). Er stammekonsonanten l , så gjelder den vanlige lengderegelen for stemte konsonanter (se avsnitt 3.1.2). Jamfør for eksempel *kuull/a* ('høre') og *muistel/a* ('fortelle') med *ajatell/la* ('tenke').

◆ Verbttype 4: Suffikset er tA i alle varietetene. Eksempler: *tarvi/ta* ('trenge'), *vali/ta* ('velge'), *piikaroi/ta* ('spikre'), *li(j)e/tä* ('nærme seg'), *para/ta* ('bli bra'), *maa/ta* ('ligge'), *jatka/ta* ('fortsette'), *keri/tä* ('rekke'), *pöl(j)ä/tä* ('være redd'), *ka(ď)o/ta* ('forsvinne').

6.8.1.2 Andre infinitiv

Som infinitiv regner vi også verbformer som *juostessa*, *nukkuissa*, *uiten*, *käyten*, *juosten* (jf. *juosta* 'springe', *nukkuu(t) \sim nukkaa* 'sove', *ui(ď)a* 'svømme', *käy(ď)ä* 'dra en tur'). Vi kaller slike former for ANDRE INFINITIV. De ser ut som kasusformer, med suffikset ssA i inessiv og n i såkalt instruktiv, og de fungerer som frie adverbial i setninga, og de brukes oftest som adverb (1–3):

1. Mie näjin, ette Pekka tuli tietä pitkin *juosten*.
'Jeg så at Peder kom springende langs vegen.'
2. Mie en näje minun miestä ennää ko *nukkuissa*.
'Jeg ser ikke lenger til mannen min anna enn når han sover.'
3. Mie hajen sen nyt heti *muistaissa*.
'Jeg henter den/det nå mens jeg husker det.'

Llike verbformer likner på infinitiv ved at de kan danne en frase som har sitt eige genitivssubjekt (4, 5) eller ei anna utfylling (6, 7):

4. Ei semmoista saata puhhuut ~ puhu/at [ihmisten *kuulten*].
'Slikt får man ikke snakke om i folks påhør.'
5. [Vanhemi(i)tten *elläissä*] mie en koskhaan käyny sielä.
'Jeg var aldri på besøk der mens foreldra var i live.'
6. [Leip(p)ää *syötessä*] Mikkel maiskutteli suuta.
'Mikkel smatta mens han spiste brød.'
7. [Vaarassa *kulk(k)eissa*] hän ampui jäniksen.
'Han/Hun skaut en hare mens han/hun gikk på fjellet.'

Andre infinitiv er likevel ikke noen produktiv verbform, det vil si at den ikke brukes ved alle verb. Brorparten av andre infinitivsformer bør klassifiseres som stivna adverb og oppføres som faste innførsler i leksikon. Fraser med andre infinitiv kan omskrives med heile setninger, og det er derfor strengt tatt ikke behov for dem. Jamfør setningene med 2. infinitiv i (4, 6) med tilsvarende omskrivning i (8, 9):

8. Ei semmoista saata puhhuut [*ko ihmiset kuulhaan*].
'Slikt får man ikke snakke om når folk hører på.'
9. Mikkel maiskutteli suuta, [*ko hän söi leippää*].
'Mikka smatta mens han spiste brød.'

6.8.1.3 Tredje infinitiv

TREDJE INFINITIV er mye brukt både i tale og skrift. Den bøyes i fem kasus: inessiv, elativ, illativ, adessiv og abessiv. Av disse er inessiv, elativ, illativ og abessiv styrt av verb (1–5). Det kan være modalverb som *jouttuut* ~ *joutu/a(t)* ('måtte, bli tvunget til'), *päästä* ('slippe'), *pakata* ('bli, skje lett') og *keritä* ('rekke,

nå') (1, 2) eller aspektuelle verb som *olla* ('være'), *heittäät* ('slutte') og *keritä* ('bli ferdig') (3, 4). I konstruksjonen *jääää ~ jäähä tekemättä* ('forbli ugjort') (5) krever verbet at 3. infinitiv står i abessiv. (Se avsnitt 4.4.1 og 4.4.3 om modalsetninger og aspektsetninger.)

1. Matti joutui [*uimhaan* ranthaan].
'Mats blei nødt til å svømme i land.'
2. En mie kerkiä [*plokkaamhaan* marjoja].
'Jeg rekker ikke å plukke bær.'
3. Liisa heitti [*plokkaamasta* marjoja].
'Lisa slutta å plukke bær.'
4. Joko sie kerkisit [*plokkaamasta* marjoja]?
'Er du allerede blitt ferdig med å plukke bær?'
5. Ruoka jäi *syömättä*.
'Maten blei stående uspist.'

I indre lokalkasus brukes 3. infinitiv også i adverbial funksjon i setningstypene STED og BEVEGELSE (6–8) (se avsnitt 4.2.1.1 og 4.2.1.2):

6. Pekka istuu [*lukemassa* kirjaa].
'Peder sitter og leser i ei bok.'
7. Pekka tuli *hihtaamasta*.
'Peder kom tilbake etter å ha gått på ski.'
8. Pekka ui [*kattomhaan* kalloi].
'Peder svømte (i sjøen) for å se på fisk.'

3. infinitiv i adessiv (9, 10) forekommer bare som fritt adverbial; her er kasusen ikke styrt av et verb. Like ens fungerer også 3. infinitiv i abessiv (11) oftest som fritt adverbial. I begge tilfella uttrykker adverbialet måten noe blir gjort på.

9. Hylkheet tapethaan enimästi *ampumalla*.
'Sel dreper man for det meste ved å skyte dem.'
10. Alattionjoen pääsi ylös Sautshoon asti *sauvomalla*.
'Fra Altaelva kan en stake seg enda opp til Sautso.'
11. Pekka istui pöydässä *syömättä*.
'Peder satt ved bordet uten å spise.'

Infinitivfrasen i abessiv kan ha sitt eige genitivsubjekt (12), som er forskjellig fra subjektet som står til verbalet:

12. Hän lähti hyysikkhään [toisten *kuulematta*].

‘Han/Hun gikk på do uten at de andre hørte noe.’

3. infinitiv dannes på følgende måte:

◆ Infinitivsuffixet *-mA* festes alltid til vokalstammen. Kasussuffixa følger etter *mA*-suffixet. I illativ smelter infinitivsuffixet og kasussuffixet i hop til *-mHAAn*.

◆ Dersom stammen gjennomgår stadieveksling etter mønster (II :) I : o, så velger vi stammen på I-stadiet, dersom mønsteret er II : I, så velger vi stammen på II-stadiet. Eksempler: (1. inf. : 1. sg. akt. ind. pres. : akt. perf. pts. sg. nom. : 3. inf. iness. : 4. inf. illat.) *jakka/a(t)* (‘dele’) : *ja(j)a/n* : *jaka/nu(t)* : *jaka/ma/ssa* : *jaka/mhaan*, *kulke/et* ~ *kulke/a(t)* ~ *kulki/a* (‘vandre, gå’) : *kulje/n* : *kulke/nu(t)* : *kulke/ma/ssa* : *kulke/mhaan*, *suuttu/ut* ~ *suuttu/a(t)* (‘bli sint’) : *suutu/n* : *suuttu/nu(t)* : *suuttu/ma/ssa* : *suuttu/mhaan*.

◆ I verb av verbtipe 4 bruker vi den lange vokalstammen. For eksempel (1. inf. : 1. sg. akt. ind. pres. : 3. inf. iness. : 3. inf. illat.) *piikaroi/ta* (‘spikre’) : *piikaroitte/n* : *piikaroitte/ma/ssa* : *piikaroitte/mhaan*, *halli/ta* (‘styre’) : *hallitte/n* : *hallitte/ma/ssa* : *hallitte/mhaan*, *li(j)e/tä* (‘nærme seg’) : *likene/n* : *likene/mä/ssä* : *likene/mhään*, *maa/ta* (‘ligge’) : *makkaa/n* : *makkaa/ma/ssa* : *makkaa/mhaan*.

Tabell 6.13 gir en oversikt over hvordan vi danner 1. og 3. infinitiv i de ulike verbtipene.

Tabell 6.13 Første og tredje infinitiv

Verbtipe	1. infinitiv	3. infinitiv elativ	3. infinitiv illativ
1 Enstava verb	saa/dä - saa/ha	saa/ma/sta	saa/mhaan
	vie/dä - vie/ä	vie/mä/stä	vie/mhään
	ui/(d)a	ui/ma/sta	ui/mhaan
2 Enstamma verb			
2a Opprinnelige			
e-stammer	kulke/e(t) - kulke/a(t) - kulki/a	kulke/ma/sta	kulke/mhaan
	lukke/e(t) - luke/a(t) - luki/a	luke/ma/sta	luke/mhaan

(Fortsatt)

Tabell 6.13 (Fortsatt)

Verbtype	1. infinitiv	3. infinitiv elativ	3. infinitiv illativ
i-stammer	soppi/i(t) - sopi/a(t)	sopi/ma/sta	sopi/mhaan
	tohti/i(t) - tohti/a(t)	tohti/ma/sta	tohti/mhaan
O-, U-stammer	katto/o(t) - katto/a(t)	katto/ma/sta	katto/mhaan
	nukku/u(t) - nukku/a(t)	nukku/ma/sta	nukku/mhaan
A-stammer	ant(t)a/a(t)	anta/ma/sta	anta/mhaan
	lent(t)ä/ä(t)	lentä/mä/stä	lentä/mhään
	varasta/a(t)	varasta/ma/sta	varasta/mhaan
	näytästä/ä(t)	näytästä/mä/stä	näytästä/mhään
2b Overgangsverb	muistele/a(t)	muistele/ma/sta	muistele/mhaan
	aukase/a(t)	aukase/ma/sta	aukase/mhaan
	tärise/ä(t)	tärise/mä/stä	tärise/mhään
	hallitte/a(t)	hallitte/ma/sta	hallitte/mhaan
	piikaroitte/a(t)	piikaroitte/ma/sta	piikaroitte/mhaan
	valkene/a(t)	valkene/ma/sta	valkene/mhaan
3 Verb med konsonantstamme			
3.1 Tostava	ol/la	ole/ma/sta	ole/mhaan
	juos/ta	juokse/ma/sta	juokse/mhaan
	näh/(đ)ä - näh/hä	näke/mä/stä	näke/mhään
3.2 Flerstava <i>e</i> -verb	kävel/ä	kävele/mä/stä	kävele/mhään
	ajatel/la	ajattele/ma/sta	ajattele/mhaan
3.3 Flerstava <i>A(i)</i> se-verb	auka(i)s/ta	auka(i)se/ma/sta	auka(i)se/mhaan
	täris/tä	tärise/mä/stä	tärise/mhään
4 Verb med to vokalstammer			
4.1 <i>itte</i> -verb	kyyti/tä	kyytitte/mä/stä	kyytitte/mhään
	halli/ta	hallitte/ma/sta	hallitte/mhaan
4.2 <i>Oitte</i> -verb	piikaroi/ta	piikaroitte/ma/sta	piikaroitte/mhaan
4.3 <i>ne</i> -verb	valje/ta	valkene/ma/sta	valkene/mhaan
	vanhe/ta	vanhene/ma/sta	vanhene/mhaan
4.4 Kontrakte verb	jatka/ta	jatkaa/ma/sta	jatkaa/mhaan
	pölk(j)ä/tä	pölk(k)ää/mä/stä	pölk(k)ää/mhään
	keri/tä	kerkkii/mä/stä - kerkiä/mä/stä	kerkkii/mhään - kerkiä/mhään
	ka(d)o/ta	kattoo/ma/sta - katoa/ma/sta	kattoo/mhaan - katoa/mhaan

6.8.2 Partisipp

PARTISIPP er den andre infinitte verbforma i kvensk. Det fins to hovedtyper partisipp, PRESENS PARTISIPP og PERFEKTUM PARTISIPP, og begge har både aktiv og passiv form. I tillegg fins det såkalt AGENTPARTISIPP, som bare har aktiv form.

Vi skal her først ta for oss hva slags funksjoner presens og perfektum partisipp har, og hvordan de dannes og bøyes. Til slutt ser vi på bruken og dannelsen av agentpartisipp.

6.8.2.1 Bruk av presens partisipp og perfektum partisipp

Partisipp fyller ofte de samme setningsfunksjonene som adjektiv, og de fungerer da som adjektivmodifikatorer (1–3). De har både kasus- og tallbøyning, eller med andre ord bøyes de som et hvilket som helst nomen. I tillegg opptrer perfektum partisipp i de sammensatte verbformene nektende preteritum (4, 5), presens perfektum (7) og preteritum perfektum (6, 8).

1. Astiita ei ole hyvä pestä [*juokse(e)vassa ve(đ)essä*].
‘Det er ikke bra å vaske kopper og kar i rennende vatn.’
2. Rannasta löytyi [*hukkunu(t) mies*].
‘Det blei funnet en drukna mann på stranda.’
3. Mettästä löydettiin [*tapetun karhuun*].
‘Det blei funnet en drept bjørn i skogen.’
4. Mie [en *kirjoittannu(t)*] preivii ~ preiviä kuninkhaale.
‘Jeg skreiv ikke (noe) brev til kongen.’
5. Met [emmä *pöl(j)änheet*] hukkaa.
‘Vi var ikke redd for ulv(en).’
6. Hän [oli *häviny(t)*] aaphaan.
‘Han/Hun hadde drukna i havet.’
7. Met [olisimma *lähättänheet*] kuninkhaale preivin.
‘Vi skulle ha sendt (et) brev til kongen.’
8. Karhuun [oli *tapettu*] jo kevväilä.
‘Bjørnen var blitt drept allerede på våren.’

Videre er både presens partisipp og perfektum partisipp brukt i partisippfraser (9–15). Da erstatter de ei indirekte leddsetning (se avsnitt 4.3). Jamfør partisippfrasene i a-eksempla med de tilsvarende leddsetningene i b-eksempla i (9–15):

9. a) Näkky [tul(le)evan kaunis päivä].
 b) Näkky [ette tullee kaunis päivä].
 ‘Det ser ut til å bli en fin dag.’
10. a) Pekka kuului [käynheen Kööpenhaminassa].
 b) Kuului [ette Pekka oli käyny(t) Kööpenhaminassa].
 ‘Det blei fortalt at Peder hadde vært i København.’
11. a) Mie kuulin [Knuutin tul(le)evan].
 ‘Jeg hørte Knut komme.’
 b) Mie kuulin [ette Knuutti tullee/tuli].
 ‘Jeg hørte at Knut kom.’
12. a) Het muistelthiin [Knuutin jo ol(le)evan amtmanin tykönä].
 b) Het muistelthiin [ette Knuutti oon/oli jo amtmanin tykönä].
 ‘De fortalte at Knut allerede var hos amtmannen.’
13. a) Het luulthiin [Knuutin jo tulheen Alattihoon].
 b) Het luulthiin [ette Knuutti oon/oli jo tullu(t) Alattihoon].
 ‘De trudde (at) Knut allerede var kommet til Alta.’
14. a) Klemetti sanoi [ittensä käyvän tulleevalla viikola Kaarasjovessa].
 b) Klemetti sanoi [ette hän käy tul(le)evalla viikola Kaarasjovessa].
 ‘Klemet sa (at) han skulle dra en tur til Karasjok til uka.’
15. a) Pojat luulthiin [ittensä nähneen hukan].
 b) Pojat luulthiin [ette het olthiin nähneet hukan].
 ‘Guttene trudde (at) de hadde sett ulv(en).’

I disse partisippfrasene svarer presens partisipp til det finitte verbet i presens eller preteritum (jf. a-eksemplet med b-eksemplet i setning 9, 11, 12 og 14), og perfektum partisipp svarer til det finitte verbet i presens perfektum eller preteritum perfektum (jf. a-eksemplet med b-eksemplet i setning 10, 13 og 15). Vi skal ikke gå nærmere inn på slike partisippfraser ettersom de ikke er vanlige verken i tale eller skrift, og ettersom de alltid kan erstattes med ei finitt leddsetning.

En spesiell bruk av aktiv form av presens partisipp har vi som tidligere sett i tredje person flertall (se avsnitt 6.3.3). I Porsanger er denne bruken ikke like vanlig i alle verbtyper som i de andre varietetene, men den brukes også i Porsanger (16–18). I verb med konsonantstamme (type 3) bruker vi som regel likevel samme bøyingsform i tredje person flertall som i passiv (19):

16. Lapset *saavat* nukkuut kauvan.
‘Barna får sove lenge.’
17. Het jo *odottaavat* meitä.
‘De venter allerede på oss.’
18. Tyttäret *kyytittevät* kaikki kothiin.
‘Jentene skyssa alle heim.’
19. Tyttäret *tulhaan* huomena kothiin.
‘Jentene kommer heim i morgen.’

6.8.2.2 Danning av perfektum partisipp

Vi har allerede tidligere gjort greie for hvordan vi danner aktiv og passiv form av perfektum partisipp da vi behandla nektende preteritum (se avsnitt 6.4.2.3).

Men vi har enda ikke forklart nærmere hvordan perfektum partisipp-former bøyes i kasus, både i entall og flertall. Den aktive perfektum partisipp-stammen gjennomgår en spesiell type lydveksling: Nominativ entall slutter på *U(t)*, konsonantstammen slutter på *Ut*, men vokalstammen slutter på lang *ee*, som følger etter en *h*. For eksempel: (1. inf. : akt. perf. pts. sg. nom. : akt. perf. pts. sg. part. : akt. perf. pts. pl. nom. : akt. perf. pts. pl. part.) *vaip(p)u/ut* ~ *vaipu/a(t)* (‘bli trøtt’) : *vaipu/nu(t)* : *vaipu/nut/ta* : *vaipu/nheel/t* : *vaipu/nhel/i/ta*, *ka(ḍ)o/ta* (‘forsvinne’) : *ka(ḍ)o/nu(t)* : *ka(ḍ)o/nut/ta* : *ka(ḍ)o/nheel/t* : *ka(ḍ)o/nhel/i/ta*.

6.8.2.3 Danning av presens partisipp

De aktive og passive presens partisipp-formene dannes på følgende måte:

- ◆ **AKTIV** form av **PRESENS PARTISIPP** danner vi med hjelp av suffiksa *pA* og *-vA*. Suffikset *-pA* bruker vi sammen med enstava verb (type 1). For eksempel: (1. inf. : akt. pres. pts. sg. nom.) *vie/ḍä* ~ *vii/ä* (‘bringe, ta med’) : *vie/pä*, *syö/ḍä* ~ *syy/ä* (‘spise’) : *syö/pä*.

I de andre verbtypene varierer presens partisipp-formene mellom de ulike varietetene. Det er Porsanger som avviker fra de andre varietetene. I Porsanger dannes presens partisipp ved at suffikset *-vA* festes til aktiv form av indikativ presens i tredje person entall, og det er den eneste bøyingsforma som bruker slik stamme. I de andre kvenske skriftspråksvarietetene festes suffikset *-vA* til samme stamme som brukes i 3. infinitiv (se avsnitt 6.8.1.3). Eksempler på begge variantene: (1. inf. : 1. sg. akt. ind. pres. : 3. sg. akt. ind. pres. : akt. perf.

pts. sg. nom. : akt. pres. pts. sg. nom.): (verbtype 2) *jakka/a(t)* ('dele') : *ja(j)a/n* : *jakka/a* : *jaka/nu(t)* : *jakkaa/va* ~ *jaka/va*, *kulkke/et* ~ *kulke/a(t)* ~ *kulki/a* ('vandre, gå') : *kulje/n* : *kulk(k)e/e* : *kulke/nu(t)* : *kulkkee/va* ~ *kulke/va*, (verbtype 3) *tul/la* ('komme') : *tule/n* : *tulle/e* : *tul/lu(t)* : *tullee/va* ~ *tule/va*, *muistel/a* ('fortelle') : *muistele/n* : *muistele/e* : *muistellu(t)* : *muistelee/va* ~ *muistele/va*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)se/n* : *auka(i)s(s)e/e* : *auka(i)s/su(t)* : *aukaissee/va* ~ *aukase/va*, (verbtype 4) *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitte/n* : *piikaroitte/e* : *piikaroi/nu(t)* : *piikaroittee/va* ~ *piikaroitte/va*, *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *likene/n* : *likene/e* : *li(j)e/ny(t)* : *likenee/vä* ~ *likene/vä*, *maal/ta* ('ligge') : *makkaa/n* : *makkaa* : *maa/nu(t)* : *makkaa/va*, *ka(đ)ota* ('forsvinne') : *kattoo/n* ~ *katoa/n* : *kattoo* ~ *katoa/a* : *ka(đ)ota/nu(t)* : *kattoo/va* ~ *katoa/va*.

◆ Suffikset i PASSIV form AV PRESENS PARTISIPP, *-(t)AvA*, festes til samme stamme som de andre passivsuffiksa (se avsnitt 6.2.5). Suffiksvarianten *-tAvA* brukes i enstava verb (type 1) og verb med konsonantstamme (type 2), ellers brukes varianten *ttAvA*. For eksempel: (1. inf. : pass. ind. pret. : pass. pres. pts. sg. nom.) (verbtype 1) *saa/đa* ~ *saa/ha* ('få') : *saa/thiin* : *saa/tava*, (verbtype 2) *jakka/a(t)* ('dele') : *ja(j)e/thiin* : *ja(j)e/ttava*, (verbtype 3) *tul/la* ('komme') : *tul/thiin* : *tul/tava*, *muistel/a* ('fortelle') : *muistel/thiin* : *muistel/tava*, *auka(i)s/ta* ('åpne') : *auka(i)s/thiin* : *auka(i)s/tava*, (verbtype 4) *halli/ta* ('styre') : *halli/thiin* : *halli/ttava*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroi/thiin* : *piikaroi/ttava*, *li(j)e/tä* ('nærme seg') : *li(j)e/thiin* : *li(j)e/ttävä*, *maal/ta* ('ligge') : *maal/thiin* : *maal/ttava*.

I overgangsverb (verbtype 2b) får vi passive presens partitipp-former som for eksempel (1. inf. : pass. pres. pts. sg. nom.) *muistele/a(t)* ('fortelle') : *muistele/ttava*, *aukase/a(t)* ('åpne') : *aukase/ttava*, *hallitte/a(t)* ('styre') : *hallitte/ttava*, *piikaroitte/a(t)* ('spikre') : *piikaroitte/ttava*, *likene/ä(t)* ('nærme seg') : *likene/ttävä*.

I FLERTALLSFORMER AV PRESENS PARTISIPP faller stammevokalen *A* bort foran flertalls-*i*. For eksempel: (1. inf. : akt. pres. pts. sg. nom. : akt. pres. pts. pl. iness. : pass. pres. pts. sg. nom. : pass. pres. pts. pl. iness.) *syö/(đ)ä* ('spise') : *syö/pä* : *syö/v/i/ssä* : *syö/tävä* : *syötäv/i/ssä*, *kirjo(i)tta/a(t)* ('skrive') : *kirjo(i)tta(a)/va* : *kirjo(i)tta(a)/v/i/ssa* : *kirjo(i)te/ttava* : *kirjo(i)te/ttav/i/ssa*, *juos/ta* ('springe') : *juokse(e)/va* : *juokse(e)/v/i/ssa* : *juos/tava* : *juos/tav/i/ssa*, *hävi/tä* ('forsvinne') : *hävvi/vä* ~ *häviä/vä* : *hävvi/v/i/ssä* ~ *häviä/v/i/ssä* : *hävi/ttävä* : *hävi/ttäv/i/ssä*.

Tabell 6.14 viser aktive og passive presens- og perfektum partisipp-former i nominativ entall gruppert etter de ulike verbtypene.

Tabell 6.14 Partisippformer

Verbtype	1. infinitiv	Akt. pres. pts. sg. nom.	Akt. perf. pts. sg. nom.	Pass. pres. pts. sg. nom.	Pass. perf. pts. sg. nom.
1 Enstava verb	saa/dā - saa/ha	saa/pa	saa/nu(t)	saa/tava	saa/tu
	vie/dā - vie/ä	vie/pä	vie/ny(t)	vie/tävä	vie/ty
2 Enstamma verb					
2a Opprinnelige					
e-stammer	kulkke/et - kulke/a(t) - kulki/a	kulkee/va - kulke/va	kulke/nu(t)	kulje/ttava	kulje/ttu
	lukke/et - luke/a(t) - luki/a	lukkee/va - luke/va	luke/nu(t)	lu(j)e/ttava	lu(j)e/ttu
i-stammer	soppi/it - sopi/a(t)	soppii/va - sopi/va	sopi/nu(t)	sovi/ttava	sovi/ttu
O-, U-stammer	katto/ot - katto/a(t)	kattoova - katto/va	katto/nu(t)	katto/ttava	katto/ttu
	näkky/yt - näky/ä(t)	näkky/vä - näky/vä	näky/ny(t)	nä(v)y/ttävä	nä(v)y/tty
A-stammer	luotta/a(t)	luotta(a)/va	luotta/nu(t)	luote/ttava	luote/ttu
	lent(t)ä/ä(t)	lenttää/vä - lentä/vä	lentä/ny(t)	lenne/ttävä	lenne/tty
	varasta/a(t)	varasta(a)/va	varasta/nnu(t)	varaste/ttava	varaste/ttu
2b Overgangsverb	ajattele/a(t)	ajattele/va	ajattele/nu(t)	ajattele/ttava	ajattele/ttu
	aukase/a(t)	aukase/va	aukase/nnu(t)	aukase/ttava	aukase/ttu
	kyytitte/ä(t)	kyytitte/vä	kyytitte/nny(t)	kyytitte/ttävä	kyytitte/tty
	likene/ä(t)	likene/vä	likene/nny(t)	likene/ttävä	likene/tty
3 Verb med konsonantstamme					
3.1 Tostava	ol/la	ollee/va - ole/va	ol/lu(t)	ol/tava	ol/tu
	juos/ta	juoksee/va - juokse/va	juos/su(t)	juos/tava	juos/tu
	näh/dä - näh/hä	näkkee/vä - näke/vä	näh/ny(t)	näh/tävä	näh/ty

(Fortsatt)

Tabell 6.14 (Fortsatt)

Verbtype	1. infinitiv	Akt. pres. pts. sg. nom.	Akt. perf. pts. sg. nom.	Pass. pres. pts. sg. nom.	Pass. perf. pts. sg. nom.
3.2 Flerstava <i>e</i> -verb	kävel/ä	kävelee/vä - kävele/vä	kävel/y(t)	kävel/tävä	kävel/ty
	ajatel/la	ajattellee/va - ajattele/va	ajatel/lu(t)	ajatel/tava	ajatel/tu
3.3 Flerstava <i>A(i)</i> <i>se-</i> og <i>ise-</i> verb	auka(i)s/ta	aukaissee/va - aukase/va	auka(i)s/ su(t)	auka(i)s/ tava	auka(i)s/ tu
	täris/tä	tärissee/vä - tärisevä	täris/sy(t)	täris/tävä	täris/ty
4 Verb med <i>to</i> vokalstammer					
4.1 <i>itte-</i> verb	kyyti/tä	kyytittee/vä - kyytitte/vä	kyyti/ny(t)	kyyti/ttävä	kyyti/tty
4.2 <i>Oitte-</i> verb	piikaroi/ta	piikaroitte(e)/va - piikaroitte/va	piikaroi/nu(t)	piikaroi/ ttava	piikaroi/ ttu
4.3 <i>ne-</i> verb	li(j)e/tä	likenee/vä - likene/vä	li(j)e/ny(t)	li(j)e/ttävä	li(j)e/tty
	vanhe/ta	vanhenee/va - vanheneva	vanhe/nu(t)	vanhe/ttava	vanhe/ttu
4.4 Kontrakte verb	jatka/ta	jatkaa/va	jatka/nu(t)	jatka/ttava	jatka/ttu
	pöl(j)ä/tä	pölk(k)ää/vä	pöl(j)ä/ny(t)	pöl(j)ä/ttävä	pöl(j)ä/ tty
	keri/tä	kerkkii/vä - kerkiä/vä	keri/ny(t)	keri/ttävä	keri/tty
	ka(đ)o/ta	kattoo/va - katoa/va	ka(đ)o/nu(t)	ka(đ)o/ttava	ka(đ)o/ ttu

6.8.2.4 *Bruk og danning av agentpartisipp*

AGENTPARTISIPP er brukt i såkalte AGENTKONSTRUKSJONER, og de opptrer som modifikatorer til substantiv, både i foranstilt (1–3) og etterstilt (4). Slike agentkonstruksjoner har et eget genitivsubjekt som står foran agentpartisippet. Sjølve agentpartisippet bøyes på samme måte som et adjektiv ville ha blitt bøyd i samme funksjon.

1. Tämä oon [äitin *paistama* leipä].
'Det er mor som har bakt dette brødet.'
2. [Kenen *tappama* karhuu] tämä oon?
'Hvem har drept denne bjørnen?'

3. Mie nyljin [faarin *tappaman* karhuun].
‘Jeg flådde bjørnen som far hadde drept.’
4. Kyllä tuo paita oon [minun *neuloma*].
‘Visst er det jeg som har sydd den der skjorta.’

Agentkonstruksjoner er sjeldne i kvensk. Det er vanligere å bruke setninger som i stedet for genitivsubjekt og agentpartisipp har vanlig subjekt og verbal, som gjelder heile setninga (5–7):

5. Äiti paistoi tämän leivän. (Betyr det samme som (1) ovafor.)
6. Kuka tappoi tämän karhuun? (Betyr det samme som (2) ovafor.)
7. Kyllä mie olen neulonu tuon paidän. (Betyr det samme som (4) ovafor.)

Noen ganger svarer en agentkonstruksjon til ei leddsetning (8):

8. Mie nyljin sen karhuun, minkä faari tappoi. (Betyr det samme som (3) ovafor.)

Når det er sagt, så er det lett å lage agentpartisipp. Det dannes og bøyes nemlig på samme måte som 3. infinitiv (se avsnitt 6.8.1.3).